БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 187 (19.858). • 1987 йил 15 август, шанба • Баҳоси 3 тийин.

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

Ҳинд халқининг миллий озодлик курашдаги ғалабаси — жуда катта тарихий аҳамиятга молик воқеадир. Бу ғалаба ўтмишнинг шармандали сарқити — империализмнинг мустамлака системасини тугатиш ишида ғоят муҳим босқич бўлиб қолди, дейилади СССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети дўст мамлакатнинг миллий байрами — мустақилликнинг 40 йиллиги муносабати билан Ҳиндистон Президенти Рамасвами Венкатараман билан Бош министр Ражив Гандига юборган телеграммада.

Мамлакатларимиз ўртасида вужудга келган анъанавий дўстлик ва тенг ҳуқуқли ўзаро фойдали ҳамкорлик муносабатларини Совет Иттифоқидагилар юксак даражада қадрлайдилар. Деҳли ва Москвада олий даражада ўтган Совет — Ҳиндистон учрашувлари чоғида сиёсат, экономика соҳасида, бошқа муҳим соҳаларда катта-катта аҳдлашувларга эришилди, дейилади телеграммада. Бу аҳдлашувларни амалга ошириш СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги ҳамкорликни икки ёқлама ишларда ҳам халқаро ишларда ҳам айниқса ядро қуролидан ва зўравонликдан ҳоли тинчликни бунёд этишда сифат жиҳатидан янги-янги марраларга олиб чиқади.

Табрикномада Совет — Ҳиндистон дўстона муносабатлари Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон халқларининг манфаатларини кўзлаб, Осиёда ва бутун дунёда тинчлик ва ҳамкорликка эришиш йўлида 1971 йилги шартнома ҳамда Деҳли Декларацияси асосида бундан буён ҳам ривожланиб, мустаҳкамланиб бораверади, деб ишонч билдирилади. (ТАСС).

• *Ягона сиёсий кун*

СЎЗДАН — АМАЛИЙ ИШГА

14 август куни Ўзбекистонда Ягона сиёсий кун бўлиб ўтди. Бу тадбир область, шаҳар ва район партия комитетлари ишлаб чиққан тематика асосида ўтказилди.

«Сўз бердингми —уддасидан чиқ» — бу Сирдарё областида ўтказилган сиёсий куннинг мавзуи бўлди. Ишлаб чиқариш коллективларида, совхозлар ва колхозларда Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига олинган социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганлиги кўриб чиқилди. Андижон областида шаҳар ва қишлоқларни янада обод қилиш, совет турмуш тарзини пропаганда қилиш масалалари муҳокама этилди. Сурхондарё областида докладчиларнинг суҳбатлари қайта қуришда бошланғич партия ташкилотларининг роли ва ўрнига бағишланди.

Ягона сиёсий кун мавзуи қандай бўлишидан қатъи назар унинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети 1987 йил июнь Пленуми қарорлари қандай бажарилаётганлигини, республиканинг социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш вазифаларини юксак талабчанлик билан муҳокама қилдилар.

Докладчилар экономикадаги, социал соҳадаги ишларнинг аҳволини таҳлил қилдилар. Нотиқлар ҳали ҳам учраб турган, олға томон ҳаракат қилишимизга тўсқинлик қилаётган салбий ҳодисалар, нуқсонлар сабабларини очиб ташладилар, уларни бартараф этиш йўлларини кўрсатиб бердилар. КПСС Марказий Комитетининг «Партияга қабул қилиш ва партия сафларини мустаҳкамлаш соҳасида Тошкент область партия ташкилоти ишидаги жиддий камчиликлар тўғрисида»ги қароридан келиб чиқадиган вазифаларни ҳал этишга катта эътибор берилди.

Докладчиларнинг оташин сўзлари бутун ишимизни такомиллаштириш юзасидан конкрет ишларга, ҳар бир кишини ҳаётимизнинг барча соҳаларида амалга оширилаётган қайта қуришда фаол иштирок этишга даъват қилди.

Ягона сиёсий кунда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзолари, область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, бошқа сайлаб қўйиладиган партия органларининг аъзолари, совет ва жамоат ташкилотларининг, республика министрликлари ва идораларининг раҳбарлари меҳнат коллективларида сўзга чиқдилар.

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси 13 август куни бўлиб ўтган мажлисида химия фани ва технологиясининг устун йўналишларини жадал ривожлантириш тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Химия мамлакат фан-техника тараққиётида ғоят катта роль ўйнаётганлиги қайд этиб ўтилди. Унинг ютуқлари машинасозликка, энергетикага, қурилиш, қишлоқ хўжалиги, медицинага, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш билан банд бўлган кўпгина тармоқларга кенг татбиқ этилмоқда. Илмий тадқиқотларни ҳар томонлама ривожлантириш, илғор технология жараёнларини ва техникани ишлаб чиқиб, жорий этиш асосида халқ хўжалигининг замонавий юқори сифатли химия маҳсулотлари ва материалларига бўлган талаб-эҳтиёжлари қондирилишига эришиш вазифаси қўйилди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг ушбу масала юзасидан қабул қилинган қарорида фундаментал ва амалий химия тадқиқотларининг энг муҳим йўналишлари белгиланган. Уларни рўёбга чиқариш тармоқ фани ҳамда саноат иши самарадорлигини анча оширишни принципиал янги, ғоят тежамли ишлаб чиқаришларни практикага жорий этишни таъминлайди. Конструкция ва композиция материалларининг, мавжудларига қараганда анча устун хоссаларга эга бўлган бошқа химиявий маҳсулотларнинг янги туркумларини яратиш кўзда тутилмоқда. Эришилган натижалардан халқ хўжалигида химияни қўлланишни кенгайтириш, соғлиқни сақлашни яхшилаш, химия корхоналари хавфсизлигини ошириш ва уларнинг атроф-муҳитга зарарли таъсирини камайтириш учун кенг кўламда фойдаланиш назарда тутилади. Илм-фанни ташкил этиш ва унинг ишланмаларини жорий қилиш янги формаларини қўлланиш, химия соҳаси мутахассисларини тайёрлаш даражасини ошириш мўлжалланади.

Сиёсий бюро «Совет халқининг Улуғ Ватан уруши» номли фундаментал ўн томлик асарни нашр этиш тўғрисидаги таклифни қўллаб-қувватлади. Уни тайёрлаш Мудофаа министрлиги, СССР Фанлар академияси ва КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-ленинизм институти зиммасига юкланди.

Мамлакатда СПИД касалига йўл қўймасликка ва шу касалликка қарши курашда халқаро ҳамкорликни чуқурлаштиришга қаратилган қўшимча чора-тадбирлар маъқулланди.

Сиёсий бюро Э. А. Шеварднадзенинг Женевага сафари тўғрисидаги масалани кўриб чиқиб, унинг натижаларига ижобий баҳо берди. Қуролсизланишга бағишланган Женева конференцияси ролини ошириш ва уни келгусида қуролсизланишга доир музокаралар системасида доимий ишловчи универсал органга айлантиришнинг муҳимлиги таъкидланди. Сиёсий бюро СССР ва АҚШнинг икки классдаги ядровий қуроллари — барча ядровий портловчи каллакларни, шу жумладан Ғарбий Германиядаги «Першинг 1-А» ракеталари учун мўлжалланган ядровий портловчи каллакларни йўқотиш билан бирга ўртача олислик ракеталари ва оператив-тактик ракеталарни тугатиш тўғрисида аҳдномага эришилганлиги муҳим эканлигини алоҳида қайд этиб ўтди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлисида партия ва давлат турмушига доир бошқа баъзи масалалар ҳам муҳокама қилинди.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг лойиҳаси

ЎН ИККИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИКДА ВА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРДА СССР АҲОЛИСИНИНГ СОҒЛИҒИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИ ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

КПСС XXVII съезди белгилаб берган мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш йўли йирик социал программаларни амалга оширишни кўзда тутади. Партия билан давлат совет кишиларининг соғлиғини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашни, уларнинг умрини узайтириб ижодий фаоллигини кучайтиришни, медицина ёрдамининг сифатини тубдан яхшилашни биринчи даражали аҳамиятга молик иш, деб ҳисоблайдилар.

Сиҳат-саломатлик — ҳар бир киши учун неъмат ва бахт-саодатдир, меҳнат унумдорлигини, мамлакатнинг иқтисодий қудратини, халқ фаровонлигини ўстиришнинг зарур шартидир. Коммунистик партия билан Совет давлатининг ҳар бир граждан соғлиғи тўғрисидаги ғамхўрлиги инсонпарварлик ва социал адолат принципларига мос бўлиб тушади, ҳозир социалистик жамиятнинг равнақи мақсадларига хизмат қилади, келгусида унинг иқтисодий ва социал фаровонлиги учун пойдевор қўяди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси совет халқининг энг зарур ва эзгу орзу-умидларига мос бўлиб тушадиган туб сиёсий, иқтисодий ва социал ўзгартишларни амалга оширишга асос солди. Тарихда биринчи марта давлат аҳолининг соғлиғи учун масъулиятни ўз зиммасига олди, халқнинг соғлиғини муҳофаза қилишнинг барча иқтисодий, социал ва медицина тадбирлари қонуний, ташкилий ва моддий жиҳатдан таъминланишига кафолот берди.

СССРда медицина ёрдамининг бепуллиги ва ҳаммабоплиги, касалликларнинг олдини олиши, фан билан практиканинг бирлиги, соғломлаштириш тадбирларида жамоатчиликнинг фаол иштирок этишидан иборат ленинча принципларга асосланган чинакам умумхалқ соғлиқни сақлаш системаси барпо этилди. Жамиятимиз тараққиётининг ҳамма босқичларида бу система аҳолининг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилишни ва мамлакатнинг санитария жиҳатидан яхши ҳолатда бўлишини пишиқ-пухта таъминлаб келди.

Совет ҳокимиятининг 70 йили мобайнида социалистик қурилиш режалари изчиллик билан амалга оширилганлиги, кенг миқёсли профилактика тадбирлари давлат йўли билан ўтказилганлиги, меҳнат ва турмуш шароитлари яхшиланганлиги, соғлиқни сақлаш ва медицина фани ривожлантирилганлиги натижасида аҳолининг сиҳат-саломатлигини тубдан яхшилашга эришилди. Умумий ўлим 3 баравардан зиёд, болаларнинг нобуд бўлиши 11 баравар камайди, ўртача умр кўриш 2 ҳисса узайди. Кўпгина хатарли юқумли касалликлар тугатилди. Меҳнаткашларнинг ишлаб чиқаришда майиб бўлиш, касб касаллигига чалиниш, инвалид бўлиб қолиш ҳоллари муттасил камайиб бормоқда.

Ижтимоий сиҳат-саломатликнинг социал бир хиллигига олиб борувчи тенденциянинг барқарорлигини ҳам социализмнинг шак-шубҳасиз ғалабалари жумласига қўшмоқ керак. Жисмоний ривожланиш кўрсаткичлари яхшиланиб, ўлим камайиб, ижодий ҳаёт давомийлиги узайиб бораётганлиги Совет Иттифоқи аҳолисининг турли группаларига, барча миллат ва элатларига хос хусусиятдир. Улуғ Октябрь социалистик революциясидан аввал қирилиб кетишга маҳкум бўлган кўпгина халқлар эндиликда сиҳат-саломатлик даражасининг юксак кўрсаткичларига эришдилар.

Совет соғлиқни сақлаш системаси социал соҳанинг йирик тармоғига айланди. Ўн минглаб поликлиникалар, касалхоналар, тез ва шошилинч медицина ёрдами станциялари, болалар муассасалари, юзлаб илмий-тадқиқот институтлари ва ўқув юртлари қурилиб жиҳозланди. Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш системаси, санитария-эпидемиология хизмати, санаторий ва дам олиш уйларининг кенг шохобчаси барпо этилди. Тармоқда 1,3 миллион врач ва 3,3 миллион ўрта малакали медицина ходими ишлаб турибди. Медицина ёрдамининг даражаси ва характери тубдан ўзгарди. Илмий потенциал, кадрлар ва моддий-техника потенциали ўсганлиги аҳолини умумий врачлик ёрдами билангина эмас, медицина ёрдамининг ихтисослаштирилган турлари билан ҳам таъминлаш имконини беради.

Совет соғлиқни сақлаш системасининг жозибадор муваффақиятлари ҳамманинг эътирофига сазовор бўлди. Унинг принципларини, дастлабки медицина-санитария ёрдамини ташкил этиш системасини жаҳон соғлиқни сақлаш системаси миллий соғлиқни сақлаш муассасаларини барпо этиш учун намуна деб тавсия қилди.

Эришилган муваффақиятлар аҳолининг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш проблемаларини ҳал этишда социалистик жамиятнинг жуда катта афзалликлари ва имкониятларидан далолат бериб турибди. Бироқ бу имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланилмаётганини объектив таҳлил кўрсатмоқда. 70-йилларда ва 80-йилларнинг бошларида соғлиқни сақлаш органлари ва муассасалари фаолиятида салбий тенденциялар пайдо бўлиб, кучая бошлади. Мамлакатдаги иқтисодий ўсиш суръатлари пасайганлиги, сиҳат-саломатликни муҳофаза қилиш масалаларига эътибор бўшашганлиги давлат бюджетида соғлиқни сақлаш харажатлари улушининг камайишига, унинг моддий-техника базасини янгилаш, янги дори-дармонларни ва даволаш усулларини ўзлаштириш жараёнлари секинлашувига олиб келди. Медицина муассасалари ишини ташкил этишдаги камчиликлар ва шу иш устидан контролнинг бўшашганлиги, талабчанлик пасайганлиги, соғлиқни сақлашдаги нуқсонлар тармоқ фаолиятининг асосий йўналишларини, айрим хизматларни ривожлантириш пропорцияларини белгилашда жиддий хатоликларга сабаб бўлди. Соғлиқни сақлаш муассасалари фаолиятига баҳо беришнинг таркиб топган тартиби аҳолига медицина ёрдами сифатини оширишга қаратилмади.

Соғлиқни сақлаш ходимлари орасида бюрократизм, порахўрлик, бағритошлик, бераҳмлик, қўполлик, ўзининг касб бурчини бажаришга масъулиятсизларча қараш каби ҳолатлар ёйилди. Олий медицина ўқув юртларига қабул қилишда, таълим ва иш натижаларини баҳолашда, хизмат юзасидан юқори кўтаришда ахлоқ ва одобга зид одатлар тарқалди. Ҳақ тўлашнинг мавжуд системаси илм ва кўникмаларни эгаллашга, малака оширишга, иш сифатини яхшилашга интилишни рағбатлантирмади.

СССР аҳолисининг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилишдаги етакчи йўналишга — профилактика ишига эътибор бўшаштириб юборилди. Министрлик ва идоралар, халқ депутатлари маҳаллий Советлари сув ҳавзалари, атмосфера ҳавоси, тупроқни ифлосланишдан муҳофаза қилишга, ишлаб чиқаришда хавф-хатарсиз меҳнат шароитларини яратишга оид чора-тадбирларни етарли даражада амалга оширмаяптилар. Мамлакатнинг бир қанча регионларида аҳоли яхши сифатли ичимлик сув билан таъминланмаяпти, баъзи шаҳарлар ҳавосида ифлослантирувчи моддаларнинг тўпланиши белгиланган нормалардан бир неча баравар ошиб кетмоқда. Санитария-эпидемиология хизмати экология муаммоларини ҳал этишда фаолиятсизлик ва пассивлик кўрсатмоқда, бунинг учун ўзига бериб қўйилган кенг ваколатлардан фойдаланмаяпти. Корхоналарда, муассасалар ва ташкилотларда санитария-гигиена нормалари ва қоидаларига риоя этилиши устидан санитария назоратининг самарадорлиги паст.

Кўп йиллар мобайнида соғлом турмуш тарзини шакллантириш соҳасидаги ишга зарур эътибор берилмади. Аҳолининг учдан икки қисмидан кўпроғи мунтазам жисмоний тарбия ва спорт машғулотларига жалб этилмаган, 30 процентдан кўпроғи ортиқча даражада семириб кетган, 70 миллионга яқин киши чекади. Ичкиликбозлик ва алкоголизм кенг тарқалган, наркотик моддалар истеъмол қилувчи кишилар кўпаймоқда. Мамлакатда социалистик ахлоққа ёт бўлган мана шу ҳодисаларга қарши кескин ва муросасиз кураш авж олдириб юборилди. Аммо бу кураш ҳамма жойда ҳам зарур қатъият ва изчиллик билан олиб борилаётгани йўқ.

Медицина ёрдамининг даражаси ва сифати совет кишиларининг ошиб бораётган эҳтиёжларига тўла-тўкис мос келмаяпти. Касалликларни аниқлаш ва даволашнинг илғор тажрибаси, янги, янада самарали усуллари практикага суст жорий этилмоқда. Стационарлар ва касалхонадан ташқари муассасалар ишида изчиллик таъминланмаган. Бир қанча поликлиникаларда аҳоли учун қулай вақтда қабул қилиш йўлга қўйилмаган, касалхонага жойлаштиришдан асоссиз равишда бош тортиш, зудлик билан ёрдам кўрсатишга муҳтож беморларни даволаш муассасасига ўз вақтида келтирмасликка, касалхоналардаги ўринлар фондидан ва даволаш — диагностика асбоб-ускуналаридан самарасиз фойдаланиш, касалхоналарда текширишларни узоқ чўзиб юбориш ҳолларига йўл қўйилмоқда.

Она ва боланинг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш ишининг ҳолати алоҳида ташвиш туғдирмоқда. Моддий-техникавий базанинг қониқарсизлиги, кадрларнинг назарий ва амалий тайёргарлиги заифлиги оқибатида туғуруқхоналар, болалар поликлиникалари ва стационарлари, аёллар консультациялари касалликларнинг олдини олиш, диагноз қўйиш ва даволашнинг замонавий даражасини таъминламаяптилар. Туғруқда ёрдам кўрсатувчи кўпгина муассасаларда, чала туғилган болаларни парваришлаш ва чақалоқларни даволаш бўлимлари ҳамда палаталарида санитария-гигиена шарт-шароитларига риоя этилмаяпти.

Соғлиқни сақлашнинг моддий-техникавий базаси тузукроқ мустаҳкамланиши керак. Кўпгина касалхоналар, туғуруқхоналар, поликлиника ва амбулаториялар мосланмаган ва ҳатто авария ҳолатидаги биноларга жойлаштирилган, улар капитал ремонт ёки реконструкция қилинишга муҳтож, марказий иситиш системаси, водопровод, канализация, иссиқ сув билан таъминланмаган. Даволаш профилактика муассасаларининг амалдаги типовой лойиҳаларида замонавий медицина технологияларидан тўла ҳажмда фойдаланиш кўзда тутилмаган. Соғлиқни сақлаш объектларини қуришга ажратилган маблағлар йил сайин ўзлаштирилмай қолмоқда.

Даволаш-профилактика муассасалари ва аҳолининг медицина техникасига, дори-дармонларга, боғлов ва дезинфекция воситаларига, беморлар парвариши учун тутиладиган буюмларга эҳтиёжлари тўла-тўкис қондирилмаяпти. Мамлакат саноати ишлаб чиқараётган кўпгина приборлар ва аппаратлар ўз хусусиятлари жиҳатидан чет эллардаги энг яхши намуналар даражасида эмас.

Мамлакат медицина фанининг йирик потенциалидан тўла-тўкис фойдаланилмаяпти. Тадқиқотларни планлаштириш ва мувофиқлаштириб олиб боришнинг мавжуд системаси социал буюртмаларни, практиканинг устун йўналишларини эътиборга олмаяпти, такрорлашларга, куч ва воситаларнинг сочилиб кетишига олиб бормоқда. Фундаментал ва амалий ишларнинг самарадорлиги паст, уларнинг атиги 5 проценти патентланиш қобилиятига эга. Кўпгина институтлар ишининг методологик ва илмий-техникавий даражаси жаҳон фанининг ютуқларига мувофиқ эмас, мамлакатимиздаги ишланмаларнинг учдан бир қисми чет эллардаги ишланмаларнинг такроридир. Илмий ютуқларни жорий қилиш йўл қўйиб бўлмайдиган даражада суст амалга оширилмоқда. Ёш олимларни тайёрлаш муаммоси ўткир бўлиб турибди.

СССР Медицина фанлари академияси илмий кучларни бирлаштирмаяпти ва уларга йўл-йўриқ беришда сустлик қиляпти, тадқиқотларнинг сифати ва салмоғига нисбатан зарур талабчанлик кўрсатмаяпти. Олий малакали илмий медицина кадрларининг қарийб ярми машғул бўлган олий ўқув юртлари фани практика олдида катта қарздор бўлиб турибди.

Мана шу ва бошқа камчиликлар аҳолининг сиҳат-саломатлиги ҳолатига салбий таъсир ўтказди. Мамлакатда демография жараёнлари динамикаси ёмонлашди, болаларнинг нобуд бўлиши ва меҳнатга лаёқатли ёшдаги эркакларнинг нобуд бўлиш даражаси юқори ўртача умр кўп вақтдан бери узаймаяпти, юрак-томир ва онкология касалликларига чалиниш даражаси амалда камаймаяпти. Касалликлар ва майиб бўлишлар туфайли, шунингдек бемор болаларни боқиш сабабли ишчилар, хизматчилар ва колхозчиларнинг меҳнат қобилиятидан маҳрум бўлиши оқибатида халқ хўжалигига катта зиён етмоқда. Ҳар йили шу сабабларга кўра, 4 миллионга яқин киши ишга чиқмаяпти, вақтинча ишга яроқсизлик юзасидан ҳар йили тўланадиган нафақалар 7 миллиард сўмдан ошиб кетмоқда.

Аҳолининг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашнинг аҳволи хусусида меҳнаткашлар асосли равишда таъна қилмоқдалар. КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукумати жиддий ташвишланмоқдалар. Соғлиқни сақлаш органлари ва муассасаларининг фаолиятидаги камчиликлар партиянинг социал сиёсатини амалга оширишга, социалистик турмуш тарзини мустаҳкамлашга, умуман жамият тараққиётини жадаллаштиришга катта зарар етказмоқда.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети соғлиқни сақлашни тубдан қайта қуриш, камчиликларни тугатиш, мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланишни таъминлаш, медицина ёрдами сифатини кескин ошириш вазифасини ўртага қўйдилар. Тармоқ барча бўғинларининг, ҳар бир медицина ходимининг фаолияти замонавий талабларга мувофиқ келадиган ҳолатга эришиш зарур. Аҳолининг дори-дармонларга ва беморларни боқиш буюмларига бўлган эҳтиёжлари тўла-тўкис ва ҳамма жойда қондириладиган бўлсин.

Шу мақсадда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишларига мувофиқ касалликларнинг олдини олиш чораларини кучайтириш барча аҳолини диспансер ҳисобига олишни босқичма-босқич жорий қилиш, медицина кадрларининг касб маҳоратини такомиллаштириш, даволаш-профилактика муассасаларининг иш сифати ва маданиятини кўтариш тадбирлари системаси амалга оширилсин.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, халқ депутатлари маҳаллий Советлари, министрликлар ва идоралар ҳамда корхоналарнинг раҳбарлари, жамоат ташкилотлари соғлиқни сақлаш эҳтиёжларига, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалаларини ҳал этишга, аҳолининг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга эътиборни кучайтирсинлар, медицина муассасаларининг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлаш планлари сўзсиз бажарилишини таъминласинлар, гражданларни соғлом турмуш тарзи руҳида тарбиялаш, медицина муассасаларини кадрлар билан мустаҳкамлаш, уларнинг муқим ўрнашиб қолиши ва уларни ғоявий ва ахлоқий жиҳатдан тарбиялаш соҳасидаги ишда фаол қатнашсинлар.

Аҳолининг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш ишига, соғлом турмуш тарзини фаол тарғиб қилишга, халқ соғлиғини сақлашни бошқариш ва қайта қуришга, СССРнинг бу соҳадаги ютуқларидан хабардор қилишни кенгайтиришга кенг жамоатчиликни жалб этиш мақсадида меҳнаткашларнинг меҳнат коллективларининг, жамоат ташкилотларининг, ижодий союзларнинг ва айрим гражданларнинг ихтиёрий взнослари ҳисобига ташкил этиладиган совет сиҳат-саломатлик фондини вужудга келтириш тўғрисидаги ташаббуси қўллаб-қувватлансин.

Совет соғлиқни сақлаш системасини сифат жиҳатидан янги даражага кўтариш — умумхалқ, давлат ишидир. Ўртага қўйилган вазифаларни ҳал этиш барча медицина ходимлари, партия, совет ва касаба союз органлари, комсомол ташкилотларининг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашни такомиллаштиришга ижодий ёндашишларини талаб қилади.

I. Профилактика самарадорлигини ошириш — совет соғлиқни сақлаш системасининг бош йўли

Совет соғлиқни сақлаш системасининг ҳамма босқичларида касалликларнинг олдини олиш халқ сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилишнинг энг асосий принципи, идеологияси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Ўз моҳиятига кўра, бу иш соғлиқни сақлаш органлари ва муассасалари фаолиятининг тор идоравий бўлими эмас, балки халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини оширишга, атроф-муҳитни муҳофаза қилишга, совет кишиларининг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитларини яхшилаш, шунингдек сиҳат-саломатликка ёмон таъсир қиладиган омиллар таъсирига инсон организмининг чидамини ошириш ҳамда шундай омилларнинг вужудга келишига имкон берадиган сабаблар ва шароитларни тугатиш тадбирлари комплексидир.

Профилактиканинг совет соғлиқни сақлаш системаси муваффақиятларидаги роли, шубҳасиз. Шу билан бирга СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, ВЦСПС, министрликлар ва идоралар, халқ депутатлари маҳаллий Советлари профилактик йўналишнинг имкониятларидан ҳали етарли равишда фойдаланмаяптилар. Профилактика кўп жиҳатдан декларатив характерда бўлиб, кенг миқёсда соғломлаштириш тадбирларини амалга оширишни назарда тутмаяпти.

Табиатни муҳофаза қилишга оид кенг миқёсли тадбирларнинг амалга оширилишини касалликларнинг олдини олиш борасидаги оммавий ишнинг мажбурий шарти, деб ҳисоблаб, атроф-муҳитни ифлослантириш манбаи бўлган корхоналарни уй-жойлар қурилаётган районлардан чиқариш, чиқитсиз ва кам чиқитли технологияни жорий этиш, зарарли ташландиқларга йўл қўймайдиган технология жараёнларини такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган тадбирларнинг устунлигини таъминлаш лозим. Санитария-ҳимоя зоналарини ташкил этмай туриб корхоналарнинг ишлатилишига йўл қўйилмасин. Ҳамма жойдаги аҳоли яхши сифатли ичимлик сув билан таъминлансин, ҳавоси ифлосланган регионларда ҳаво ҳолатини нормаллаштириш юзасидан ҳеч кечикмай чора-тадбирлар кўрилсин. Инсон соғлиғига ва атроф-муҳитга зиён етказадиган корхоналарга нисбатан янада қаттиқ иқтисодий жазо чоралари жорий этилсин.

Табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишда СССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг ролини анча кучайтириш керак. У атроф-муҳитнинг ифлосланишига ва экология мувозанати бузилишига қарши курашга бошчилик қилиши, бу ишни касалликларнинг олдини олиш фаолиятининг биринчи даражали йўналишларидан бири, деб ҳисоблаши зарур. Давлат санитария назорати органлари тупроқни, сув ҳавзаларини ва ҳавони санитария жиҳатидан муҳофаза этишга оид қонунларга қатъий риоя қилиниши манфаатларини кўзлаб, мавжуд ҳуқуқий воситалардан янада қатъият билан фойдалансинлар.

Корхоналарда, муассаса ва ташкилотларда эпидемияга қарши ҳамда санитария-гигиена қоидалари ва нормаларига риоя этилиши устидан санитария назоратининг таъсирчанлиги кучайтирилсин. Шу мақсадда ишлаб чиқаришдаги шикастланиш ва касб касаллигига чалинишни камайтиришга, қўл меҳнатининг ва сиҳат-саломатликка ёмон таъсир қилувчи ишлаб чиқариш омилларига эга бўлган иш жойларининг улушини қисқартиришга, хотин-қизларни жисмоний оғир участкаларда ишлашдан халос этишга, шунингдек хавфсизлик техникасини ва меҳнаткашларнинг дам олиш шароитларини яхшилашга қаратилган тармоқ ва территориал «сиҳат-саломатлик» программаларининг бажарилиши устидан контроллик кучайтирилсин.

Мамлакатнинг бутун территориясида амал қилаётган ҳамда СССРнинг барча корхоналари, муассасалари, ташкилотлари, мансабдор шахслари ва гражданлари учун мажбурий бўлган санитария-гигиена нормаларига риоя этиш қоидалари ва тартиби ягона ҳужжат тарзидаги кодексда ифодалаб берилиши зарур, деб ҳисоблансин.

Прокуратура ва санитария назорати органлари эпидемияга қарши ва санитария-гигиена қоидалари ҳамда нормаларини бузиш юзасидан аниқланган фактларга нисбатан узил-кесил чоралар кўрсинлар, совет кишиларининг сиҳат-саломатлиги ва турмушини пухта муҳофаза қилиш мақсадида ҳуқуқий воситаларни фаолроқ қўлласинлар, айбдорларни белгиланган тартибда моддий, интизомий, маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортсинлар.

(Давоми 2-бетда).

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг лойиҳаси

ЎН ИККИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИКДА ВА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРДА СССР АҲОЛИСИНИНГ СОҒЛИҒИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИ ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Озиқ-овқат маҳсулотларини тайёрлашнинг ҳамма босқичларида назорат ва талабчанлик кучайтирилсин, минерал ўғит, пестицид ва бошқа химиявий воситаларнинг инсон сиҳат-саломатлигига салбий таъсири эҳтимолини соқит қилиш учун шу воситаларнинг ишлатилиши, айниқса синчиклаб контрол қилинсин.

Озиқ-овқат маҳсулотларини қайта ишлаш, асраш, ташиш ва сотиш жараёнлари устидан назорат кучайтирилсин. Озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришда технология талабларини бузишга ва санитария-гигиена нормаларига хилоф иш қилишга йўл қўйилмасин. Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг СССР давлат стандартлари илмий асосланган гигиена талабларига мувофиқ ҳолга келтирилсин. Ёмон сифатли маҳсулотларнинг овқатга ишлатилиши сабабли рўй берган оммавий касалланишнинг ҳар қандай эҳтимолини соқит қилиш учун умумий овқатланиш корхоналарида санитария-гигиена қоидаларига риоя қилишга алоҳида эътибор берилсин. Бекамукўст ва яхши овқатланишнинг аҳоли сиҳат-саломатлиги учун аҳамиятини эътиборга олиб, озиқ-овқат маҳсулотларининг сифатини яхшилаш ва улардан оқилона фойдаланиш чора-тадбирлари изчиллик билан амалга оширилсин. Озиқ-овқат маҳсулотларининг овқатлик ва биологик қимматини характерлайдиган кўрсаткичларни СССР давлат стандартларига киритиш кўзда тутилсин. Биологик қиммати юқори, таркибида мол ёғи, қанд-шакар, ош тузи миқдори кам бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқариш, шунингдек, ўсимлик ёғлари, пархезбоп маҳсулотлар, сервитамин ва сероқсил маҳсулотлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. 1991 йилгача ёш болаларнинг пастасимон суюқ сут маҳсулотларига, болалар консерваларига, мосланган қуруқ сутли омухталарга бўлган эҳтиёжлари тўла-тўкис қондирилсин.

Шу билан бирга овқат рационининг миқдори ва калорияси организмнинг куч-қувват сарфига ва физиологик эҳтиёжларига мувофиқ бўлиши учун овқатланиш маданиятини оширишга оид санитария маорифи ишини актив ўтказиш лозим.

Ҳар бир киши ва бутун жамиятнинг соғлом турмуш тарзини вужудга келтириш профилактика фаолиятининг асоси бўлиши керак. Умумхалқ мулки бўлмиш сиҳат-саломатликка нисбатан онгли ва масъулиятли ёндашиш барча совет кишилари турмуши ва феъл-атворининг нормаси бўлиб қолиши керак. Бу эса зарарли одатларни тугатишни, муомала, феъл-атвор, овқатланиш маданиятини тарбиялашни, меҳнат ва дам олиш режимига риоя этишни, жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланишни, умумий санитария маданияти ва гигиена билимларини оширишни, шахснинг уйғун равишда камол топишини назарда тутади.

Бу соҳадаги аниқ мақсадни кўзловчи иш болаликдан бошланиши керак. Гўдак сиҳат-саломатлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш учун оиланинг роли ва масъулиятини ошириш, ота-оналарга болаларнинг гигиеник тарбияси ва парвариш қоидаларини ўргатишни яхшилаш зарур. Мактабгача болалар муассасаларининг иш практикасига болаларни чиниқтириш ва ҳар томонлама ривожлантиришнинг замонавий усулларини кенг жорий қилиш чора-тадбирлари кўрилсин.

СССР Маориф министрлиги, СССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги билан биргаликда ёш авлодни гигиеник тарбиялаш программасини ишлаб чиқсинлар, ёшларни соғлом турмуш тарзи руҳида тарбиялаш учун шарт-шароит яратишга фаоллик билан интилсинлар, мактабларда, ҳунар-техника билим юртларида, пионер лагерларида ва болали ота-оналар санаторий-профилакторийларида соғломлаштириш тадбирлари, албатта, ўтказиладиган бўлсин. Заиф ва тез-тез касал бўладиган болалар учун санаторий типидаги мактабгача махсус муассасалар ташкил этилсин.

Ҳозирги ва келажак авлодларнинг сиҳат-саломатлиги тўғрисидаги ғамхўрлик ичкиликбозлик ва алкоголизмга, гиёҳвандлик ва кашандаликка қарши курашни кескин кучайтиришни, шу мақсадда самарали дори-дармонларни яратишни талаб қилади. Санитария тарғиботининг ҳужумкорлигини кучайтириш, спиртли ичимликлар, наркотик моддалар истеъмол қилишнинг зарарини аҳолига ишонарли тарзда равон тушунтириб бериш зарур. 1988 йилда кашандаликни тугатиш программасини ишлаб чиқиб, унда медицина, ҳуқуқ, ташкилотчилик ва тарбиявий тадбирларнинг кенг комплекси кўзда тутилсин.

1989 йилда аҳолининг жисмоний тарбияси ягона программаси ишлаб чиқилиб, жорий этилсин, турли социал-демографик группаларнинг жисмоний тайёргарлиги ва ҳаракат активлигининг илмий асосланган нормалари ва талаблари белгилаб берилсин.

Ўн иккинчи — ўн учинчи беш йилликларда умумий таълим мактабларида, ҳунар-техника билим юртларида, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ўқишдан ташқари машғулотларни эътиборга олганда, ўқувчилар ва студентларнинг ҳаракат нагрузкаси ҳафтасига камида 6—8 соатни ташкил этишини кўзда тутиб, қўшимча жисмоний тарбия-ўқув машғулотлари жорий этилсин. Корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ҳузуридаги спорт секцияларининг шохобчаси кенгайтирилсин, истиқомат жойларида хўжалик ҳисобидаги «Физкультура ва сиҳат-саломатлик» бирлашмалари тузилсин. Спорт-соғломлаштириш иншоотларидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин. Касаба союзларининг ва меҳнат коллективларининг маблағлари ҳисобига (уларнинг розилиги билан, сиҳат-саломатлик марказлари, шу жумладан жисмоний машқ, психологик коррекция, рефлексотерапия усуллари, шунингдек, кучни қайта тикловчи даволашнинг бошқа усулларидан кенг фойдаланиладиган, хўжалик ҳисобига асосланган марказлар ҳам тузилсин.

Аҳолининг жисмоний ривожланишини такомиллаштириш соҳасида соғлиқни сақлаш ва жисмоний тарбия органларининг иши тубдан қайта қурилсин ва уларнинг ўзаро баҳамжиҳат ҳаракат қилиши яхшилансин.

Ҳозирги шароитда санитария, гигиена билимларини фаол тарғиб қилиш профилактика фаолиятининг энг муҳим вазифасидир. Оммавий ахборот воситалари соғлиқни сақлаш органлари билан биргаликда аҳолининг гигиена тарбияси ва санитария маорифи масалалари юзасидан телевизион кўрсатув ва радиоэшиттиришлар, газета ва журнал хабарлари кўпайтирилиб, эълон қилинадиган материалларнинг тушунарли ва ишонарли бўлишига алоҳида эътибор берилсин. Профилактика ва соғломлаштириш тадбирларини ўтказиш соҳасидаги иш тажрибаси батафсил ёритиб борилсин.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари юқумли касалликларни, аввало, грипп ва нафас олиш йўлларининг бошқа ўткир касалланишларини анча камайтириш тадбирларини амалга оширсинлар. Вақтинча ишга яроқсизлик ҳолларининг ярмига яқини шу касалликлар улушига тўғри келмоқда ва йилига салкам 3,5 миллиард сўм иқтисодий зарар кўрилмоқда. Шу мақсадда касалланишнинг олдини олиш ва даволашнинг самарали воситалари ишлаб чиқилсин, айниқса, болалар ўртасида умумий гигиена ва чиниқтириш усулларидан кенг фойдаланилсин, эмлаш ишининг ташкил этилиши яхшилансин. Ичимлик сув ва озиқ-овқат маҳсулотларининг микроб ва вирус билан ифлосланиши олдини олиш ҳисобига ичак инфекциялари ва вирусли гепатит билан оғриш камайтирилсин.

Профилактика фаолиятининг ҳозирги стратегиясида бутун аҳолини ҳар йилги диспансер кўригидан ўтказиш муҳим ўрин олади. Ўз миқёслари ва социал моҳияти жиҳатидан мана шу улкан программани амалга ошириш совет соғлиқни сақлаш системасини ривожлантиришда сифат жиҳатидан янги босқич бўлади, энди давлат ҳар бир граждан сиҳат-саломатлиги тўғрисидаги ғамхўрликни унинг энг олий шаклида ўз зиммасига оладиган гражданни бутун умри давомида фаол, узлуксиз кузатиб боради.

Бутун аҳолини диспансер кўригидан ўтказишнинг бош мақсади — совет кишисининг ва умуман, жамиятнинг сиҳат-саломатлик ҳолатини баҳолаш ва узлуксиз контрол қилишни таъминлайдиган ягона системани вужудга келтиришдан иборат. Диспансерлаш системаси фан-техника тараққиёти ютуқларига таяниб, касалланишнинг вужудга келиши ва ривожланишига сабаб бўла оладиган ҳар қандай иллатга «илдам зарба уриш»ни таъминлайдиган актив позицияда туриши керак.

Диспансерлаш икки босқичда амалга оширилсин: 1991 йилгача сурункали беморлар билан бир қаторда ҳамма жойда болалар ва ўсмирлар, ўқувчи ёшлар, ҳомиладор аёллар, уруш ветеранлари, саноат ва қишлоқ хўжалиги айрим тармоқларининг ишчи ҳамда хизматчилари, 1995 йилгача эса мамлакатнинг бутун аҳолиси диспансер кузатувидан ўтказилсин.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, ВЦСПС, маҳаллий соғлиқни сақлаш органлари ялпи диспансерлашнинг мақсадлари ва вазифалари ҳақида аҳоли орасида кенг миқёсда тушунтириш иши олиб борилишини таъминласинлар, бу ишда кенг медицина жамоатчилигининг иштирокини активлаштирсинлар.

Диспансер кўригидан ўтиш ҳамда касалликларнинг олдини олиш ва соғломлаштириш тадбирларида актив қатнашиш СССР ҳар бир гражданининг бурчи, деб ҳисоблансин.

II. Аҳолига медицина хизмати сифатини ошириш — соғлиқни сақлаш системасининг асосий вазифаси

Аҳолини юқори сифатли медицина ёрдами билан ўз вақтида, тўла ва ҳамма жойда таъминлаш соғлиқни сақлаш органлари ва муассасаларининг асосий вазифасидир. Шу мақсадда соғлиқни сақлаш органлари ва муассасаларининг фаолияти ишни ташкил этишнинг илғор усулларидан, касалланишнинг олдини олиш, диагноз қўйиш ва даволашнинг янги технологиялари, замонавий метод ва воситаларидан фаол фойдаланиб, тубдан қайта қурилсин ва интенсивлаштирилсин. Шу билан бирга соғлиқни сақлаш системасини ривожлантиришга экстенсив ёндашувдан унинг фаолиятига сифатли баҳо беришга қатъият билан бурилиш таъминлансин.

Соғлиқни сақлаш системасининг асосий бўғини — соғлом ва бемор кишиларни доимо узлуксиз кузатиб борадиган, профилактика, даволаш, диагностика ва соғломлаштириш тадбирларининг кенг комплекси ўтказилишини таъминлайдиган амбулатория-поликлиника муассасаларининг моддий-техника базаси тармоғини жадал ривожлантириш ва анча мустаҳкамлаш кўзда тутилсин.

Касалхонага жойлаштиришдан аввал катта ёшдаги аҳоли ва болалар ўртасида диагностика тўла ва ўз вақтида ўтказилишини таъминлаш учун ҳар бир республика, область, ўлкада диагностика марказлари ташкил этилиб, уларда мураккаб ва юксак самарали замонавий асбоб-ускуна ҳамда медицина техникаси — компьютер томографлари, ультратовуш ва радиоизотоплар, рентгеноконтраст моддалар ва бошқа воситалар билан текшириш, шунингдек энг малакали мутахассис кадрлар тўплансин. Поликлиникаларда консультация-диагностика хизматини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш учун ўқув юртларининг, илмий-тадқиқот институтларининг, кўп профилли касалхоналарнинг имкониятларидан кенгроқ фойдаланилсин.

Замонавий медицина асбоб-ускуналари ва дори-дармонлари ёрдамида диагноз қўйишнинг самарали методларидан фойдаланиб, кишилар кўпроқ поликлиникаларда ва уйида даволаб борилсин. Диспансерларнинг иши қайта қурилсин уларнинг ишида амбулатория-поликлиника муассасалари билан боғланиш таъминлансин. Поликлиникалар ҳузурида бепул дори-дармон бериб актив даволаш бўлимлари ва хонаки стационарлар ташкил қилиш практикаси давом эттирилсин.

Аҳолини соғломлаштириш ва касалликларнинг олдини олиш соҳасида поликлиникаларнинг иши анча кучайтирилсин, беморларни медицина-социал жиҳатдан сафга қайтаришда поликлиникаларнинг роли оширилсин, 1990 йилгача ҳамма поликлиникаларда профилактика ва аслига келтирувчи даволаш бўлимлари (кабинетлари)ни ташкил этиш ниҳоясига етказилсин. Ишлаб чиқариш тармоқларининг корхоналари ҳамда ташкилотлари иш режимини эътиборга олиб, меҳнаткашларнинг ишдан бўш вақтларида касалхонадан ташқари ёрдамни бемалол олишлари таъминлансин.

Комплекс даволаш-профилактика ва соғломлаштириш чора-тадбирларини амалга оширувчи, аҳолининг соғлиги қай ҳолатда эканлигини мунтазам кузатиб турувчи асосий мутахассис — участка врачининг роли ва обрў-эътибори кучайтирилсин. Участка врачларини тайёрлаш системаси ўзгартирилиб, умумий практика врачларини тайёрлаш йўлига амал қилинсин. Шундай врачнинг самарали фаолияти учун барча зарур шароитлар яратилсин.

Амбулатория-поликлиника муассасаларининг раҳбарлари территориал врачлик участкаларига ходимларни бириктириш чоғида ўша жойда хизмат кўрсатилаётган аҳолининг таклифларини ҳисобга олсинлар. Аста-секин «Оила врачи» принципига мувофиқ медицина ёрдами кўрсатилишига ўтиш таъминлансин.

Аҳолининг айрим турдаги медицина ёрдамига бўлган талаб-эҳтиёжини қондириш имкониятларини кенгайтириш мақсадида ўн иккинчи — ўн учинчи беш йилликларда ҳар бир область ва ўлка, республика марказларида хўжалик ҳисобидаги поликлиникалар, шу жумладан стоматология ва физиотерапия, шунингдек косметология шифохоналари ҳамда соғломлаштириш комплекслари ташкил этилсин.

Замонавий кўп профилли касалхоналар ва ихтисослаштирилган марказлар тармоғини ривожлантириш аҳолига стационар ёрдамни яхшилашнинг асосий йўналиши, деб ҳисоблансин. Юқори малакали кадрлардан, мураккаб медицина ускуналари ҳамда самарали дори-дармонлардан мумкин қадар кўпроқ фойдаланиб, стационардаги даволаш-диагностика жараёнини интенсивлаш зарур. Стационар ёрдамни ташкил этишда босқичма-босқич ёрдам кўрсатиш фаол жорий этилсин, анестезиология, реанимация ва интенсив терапия бўлимлари (палаталари) тармоғи ривожлантирилсин. Аслига келтирувчи даволаш касалхоналари ва бўлимлари сони кўпайтирилсин, беморлар кундузи келиб даволаниб кетадиган стационарлар доимо парваришга муҳтож бўлган шахслар учун хўжалик ҳисобидаги пансионатлар тармоғи кенгайтирилсин.

Санаторий-курорт ёрдамининг сафга қайтариш мақсадидаги йўналиши авж олдирилсин, ўткир миокард инфаркти, мия инсультини юрак ва асосий қон томирларида қилинган операцияни бошдан кечирган, оғир жароҳат оқибатлари бўлган ҳамда бошқа беморларни батамом соғайгунча даволаш учун барча регионларда санаторийлар ва бўлинмалар ташкил қилинсин. Санаторий-курортларда даволаш ва дам олиш самарадорлиги оширилсин. Шифохоналар тармоғини янада кенгайтириш билан бир қаторда қон айланиш, ҳазм, нафас органлари, нерв системаси касалланган беморлар учун ихтисослаштирилган санаторийлар тармоғи ривожлантирилсин, санаторий ёрдами аввало иқтисодий жиҳатдан жадал тараққий этиб бораётган регионларда маҳаллий курортларни ривожлантириш йўли билан аҳолининг доимий истиқомат жойларига мумкин қадар кўпроқ яқинлаштирилсин.

Медицина ходимлари меҳнатини ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг бригада формаларини кенг қўлланиш, хизмат кўрсатиш зоналарини кенгайтириш, касбларда ўриндошлик қилиш, кичик механизация воситаларини жорий этиш йўли билан беморларни парвариш қилиш яхшилансин. Бу ишга медицина институтларининг студентлари ва ўрта медицина ўқув юртларининг, умумий таълим мактабларининг ўқувчилари, Қизил Крест ва Қизил Ярим Ой жамиятларининг активлари жалб этилсин. Беморларни парвариш қилишни таъминлаш учун якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисида СССР Қонунида кўзда тутилган имкониятлардан ҳам фойдаланилсин. Хоналарни супуриб-сидириш ва саранжом-саришта сақлаш, шунингдек бошқа турдаги хизматларни кўрсатиш юзасидан коммунал-маиший хизмат корхоналари билан шартномалар тузиш практикаси кенгайтирилсин. Барча даволаш-профилактика муассасаларида санитария-гигиена режимига қатъий риоя этиш таъминлансин.

Зудлик билан кўрсатиладиган шошилинч ёрдамни оператив равишда таъминлаш мақсадида касалхонадан аввалги ва касалхона босқичларини ҳисобга олиб, тез ҳамда кечиктириб бўлмайдиган медицина ёрдами системасини ташкил этиш ниҳоясига етказилсин. Бу система махсус транспорт ва алоқа воситалари билан замонавий техника, зарур реактивлар ва дори-дармонлар билан таъминлансин, ихтисослаштирилган медицина тез ёрдами бригадаларини ташкил қилиш давом эттирилсин.

Республика, ўлка ва область марказларида, аҳолиси 1 миллион кишидан ошадиган шаҳарларда «медицина тез ёрдами» бирлашмалари тузилсин, бундай бирлашмалар тез ва кечиктириб бўлмайдиган ёрдам станцияларини, санитария авиациясини ҳамда катталар ва болалар учун медицина тез ёрдами касалхоналарини ўз ичига олади.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилишни бутун чоралар билан такомиллаштириш совет соғлиқни сақлаш системасини ривожлантиришнинг устун йўналишидир. Аёллар ва болалар учун амбулатория-поликлиника муассасаларининг, туғуруқхоналар ва болалар стационарларининг ишини тубдан қайта қуриш, уларнинг профилактика фаолияти даражасини ошириш, соғлом турмуш тарзини пропаганда қилишни кучайтириш зарур. Касалликларнинг олдини олишни таъминлаш ҳамда ёш авлоднинг саломатлик даражасини ошириш учун ягона акушерлик-терапия-педиатрия участкаларини ташкил этиш асосида аёллар ва болаларга медицина ёрдами кўрсатиш системаси такомиллаштирилсин.

1995 йилга бориб, барча муҳтож болалар хилма-хил санаторий-курортларда даволаниши таъминлансин, санаторий типидаги пионер лагерлари тармоғи кўпайтирилсин, ҳомиладор ходималарни ва болаларни соғломлаштириш учун саноат ҳамда қишлоқ хўжалик корхоналарининг санаторий-профилакторийларидан кенгроқ фойдаланилсин.

Чала туғишнинг олдини олиш, чақалоқларнинг касал бўлиши ва ўлишини камайтириш мақсадида иттифоқдош республикалар пойтахтларидаги, ўлка, область марказларидаги ҳамда шаҳарлардаги кўп профилли стационарлар ҳузурида юраги, ўпкаси, буйраги, эндокрин системаси касал бўлган ҳомиладор аёллар учун ихтисослаштирилган бўлимлар (палаталар) ташкил қилинсин. Ҳомиладорлиги одатдан ташқари ўтаётган аёллар учун ихтисослаштирилган туғуруқхоналар ва бўлинмалар тармоғини ривожлантириш давом эттирилсин. Бемор болаларни парвариш қилиш учун касалхонада ётган оналарнинг касалликларини аниқлаш ва даволаш учун болалар стационарларидан кенгроқ фойдаланилсин.

Бўйида бўлишдан сақлайдиган замонавий методларни кенг жорий этишни кўзда тутиб, аёллар консультацияларининг абортларнинг олдини олиш борасидаги иши қайта қурилсин. Иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, ўлка ва область марказларида ҳомила касаллигини туғилишдан олдин аниқловчи кабинетлар, «Никоҳ ва оила» консультациялари, медицина-генетика кабинетлари ва болаларга атаб аслига келтирувчи даволаш марказлари очиш кўзда тутилсин. Туғуруқхоналарда ва болалар касалхоналарида она билан боланинг бирга бўлиши учун шарт-шароитларни яратиш давом эттирилсин.

Аёллар ва болаларга шошилинч ёрдам кўрсатишнинг кўчма турлари ривожлантирилсин. Кўп профилли катта касалхоналар, тез ва шошилинч медицина ёрдами станциялари ҳузурида чақалоқлар ва чала туғилган болалар, гўдаклар туғруқ ва чилла даврида аҳволи нормал бўлмаган аёллар учун ихтисослаштирилган интенсив терапия ва реанимация бригадалари ташкил қилинсин. Болалар учун кундузги стационарлар тармоғини вужудга келтириш кўзда тутилсин.

Ишлаб чиқариш тармоқларидаги ходимларга медицина-санитария ёрдами кўрсатиш такомиллаштирилсин. Медицина — социал жиҳатдан, профессионал ва меҳнат қобилиятини қайта тиклаш учун медицина-санитария қисмлари, санаторий-профилакторийлар, соғломлаштириш комплекслари, шунингдек махсус цех ва участкалар тармоғи кенгайтирилсин. Территориал шаҳар поликлиникаларида 1000 нафардан камроқ киши банд бўлган саноат корхоналарининг ходимлари учун цех хизмати ривожлантирилсин. 1987—1990 йилларда цех врачлик участкалари нисбатан кичиклаштирилиб, уларнинг ҳар бирида хизмат кўрсатиладиган одамлар сони 1600 нафарга етказилсин.

Қишлоқда медицина ёрдами кўрсатиш савияси оширилсин. Марказий район касалхоналари қишлоқ аҳолисига малакали медицина ёрдами кўрсатувчи асосий муассасалар эканлигини ҳисобга олиб, янги касалхоналар қуриш ва ишлаб турганларини реконструкция қилиш, колхозлар, совхозлар ҳамда бошқа корхоналарнинг маблағларини кооперациялашдан кенг фойдаланиш ҳисобига уларнинг моддий-техника базаси анча мустаҳкамлансин. Районлараро ихтисослаштирилган касалхоналар, диспансерлар ва бўлимлар сони кўпайтирилсин, қишлоқ аҳолисининг ихтисослаштирилган ёрдамга бўлган эҳтиёжи таъминлансин.

Участка касалхоналари янада мустаҳкамлансин, уларнинг моддий-техника базаси яхшилансин, улардан марказий, район касалхоналарининг бўлимлари сифатида, шунингдек ёлғиз ва кекса одамларга социал ёрдам ташкил этиш учун фойдаланиш практикаси кенгайтирилсин. Қишлоқда профилактика тадбирларини амалга оширишда фельдшерлик-акушерлик пунктларининг роли оширилсин.

Медицина ёрдамининг кўчма турлари: врачлик амбулаториялари, клиника-диагностика лабораториялари, флюорография, стоматология установкалари ҳамда бошқа установкалар ривожлантирилсин. 1990 йилгача ҳар бир районда тез ва шошилинч медицина ёрдами станциялари (бўлимлари) ташкил этиб бўлинсин, улар врач кадрлар билан таъминлансин.

Консультация-диагностика ва даволаш марказлари сифатида область касалхоналарининг роли оширилсин, қишлоқ аҳолисига юқори малакали медицина ёрдами кўрсатиш учун йирик ихтисослаштирилган ва кўп профилли касалхоналардан, шунингдек шаҳарлардаги диагностика марказларидан кенгроқ фойдаланилсин.

Ишловчиларнинг меҳнат қобилиятини вақтинча ва муқим йўқотишига сабаб бўладиган касалликларни меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникасини яхшилаш, соғломлаштириш тадбирларини ўтказиш, медицина ёрдами ва врачлик экспертизаси сифатини ошириш асосида муттасил камайтиришга эришилсин.

Ихтисослаштирилган ёрдамни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш медицина ёрдами сифатини янада оширишнинг, аҳоли касаллиги ва ўлимини камайтиришнинг зарур шартидир. Бунинг учун микрохирургия, электрокардиостимуляция, бўғимларни протезлаш, орган ва тўқималарни кўчириб ўтказиш, юрак-қон-томир хирургияси, сурункали буйрак етишмовчилиги бор беморларни даволаш ҳамда бошқа турдаги ихтисослаштирилган ёрдам кўрсатиш бўлимлари ва филиаллари бўлган Бутуниттифоқ, республика, областлараро (регионал) марказлар тармоғи вужудга келтирилсин.

Ўн иккинчи беш йилликда барча республика, ўлка ва область марказларида кардиология марказлари ташкил этиш ниҳоясига етказилсин, поликлиникаларда кардиология кабинетлари, стационарларда бўлимлар, ихтисослаштирилган медицина тез ёрдами бригадалари сони кўпайтирилсин.

Онкологик беморларни самарали даволаш таъминлансин, замонавий диагностика методларидан фойдаланиб, хатарли ўсмаларни барвақт аниқлашга алоҳида эътибор берилсин. Аҳолига онкология ёрдамини планлаштириш чоғида онкологик касалликлар айрим турларининг регионлар бўйича тарқалиш хусусиятлари ва уларни прогноз қилиш эътиборга олинсин. Барча иттифоқдош республикаларда онкология марказлари ташкил этилсин, онкология диспансерлари, радиология корпусларини қурилиши кенгайтирилсин. Шундай типдаги муассасалар замонавий диагностика ва даволаш аппаратлари билан жиҳозлансин, улар радиоизотоп препаратлар ва дори-дармонлар билан таъминлансин, аҳолининг хатарли ўсмалар айрим формалари билан касалланиши ва ўлиши камайтирилсин.

Хирургия ёрдами даражаси оширилсин. Кардиохирургия, қон томир, ортопедия, травматология, нейрохирургия, урология, проктология бўлимлари, куйганлар даволанадиган ҳамда бошқа ихтисослаштирилган бўлимлар ривожлантирилсин ва мустаҳкамлансин. Ўткир хирургия касалликлари билан оғриган ва шикастланган беморларни яна ҳам самарали даволаш таъминлансин, микрохирургия, диализ методларидан анча кенг фойдаланилсин, органлар ва тўқималарни кўчириб ўтказиш, янги операция усуллари фаолроқ жорий этилсин.

Аҳолига, аввало болаларга стоматология ёрдами кўрсатиш тубдан яхшилансин, ўн учинчи беш йилликда унинг барча турларига бўлган талаб-эҳтиёж батамом қондирилиши таъминлансин. Стоматология поликлиникалари, бўлимлари ва кабинетлари тармоғи кенгайтирилсин. Оғиз бўшлиғи касалликларининг олдини олиш мақсадида ҳамма жойда гигиена малакаларини сингдириш, водопровод станцияларида фторловчи қурилмаларнинг узлуксиз ишлаши ташкил қилинсин. Фторли ош тузи ишлаб чиқариш, фторли ҳамда бошқа профилактик тиш пасталари ишлаб чиқаришни кўпайтириш кўзда тутилсин. Тишни протезлаш замонавий методлари практикага жорий этилсин.

Кўриш органлари касалликлари, айниқса узоқни кўра олмаслик, кўз травматизмининг олдини олиш такомиллаштирилсин, катаракта ва глаукомани барвақт аниқлаш ҳамда даволаш янги методлари ва ташкилий формалари практикага жорий қилинсин. Районлараро офтальмология бўлимлари ривожлантирилсин. Кўзи оғрийдиган беморларга медицина ёрдамини янада такомиллаштириш борасида етакчи илмий-тадқиқот ва даволаш муассасалари орттирган тажрибадан фаол фойдаланилсин. Микрохирургик ва лазер техникаси практикага кенгроқ жорий этилсин. Аллергия ва иммунитет етишмаслиги касалликларини барвақт аниқлаш учун замонавий микроанализ методлари ўзлаштирилсин, ҳар бир республика, ўлка, областда аллергология кабинетлари ва иммунология лабораториялари ташкил қилинсин.

Энг кўп тарқалган нерв системаси касалликлари ва психик касалликларнинг олдини олиш чоралари амалга оширилсин. Мияда қон айланиши кескин бузилган беморлар учун бўлимларни ташкил қилиш давом эттирилсин ва уларнинг иши яхшилансин. Катта шаҳарларда мия-қон томирлари ҳамда периферия нерв системаси касалланган кишиларни меҳнат ва сафга қайтариш учун аслига келтирадиган даволаш марказлари очилсин. Қишлоқ жойларда психоневрология диспансерлари касалхоналар ва уларнинг бўлимлари, даволаш меҳнат устахоналари бўлган интернат-уйлар тармоғи кенгайтирилсин. Саноат ва қишлоқ хўжалиги корхоналарида психикаси бузилган беморларни сафга ва меҳнатга қайтариш учун зарур миқдорда махсус участкалар ташкил этилсин.

Алкоголизм ва гиёҳвандликка мубтало бўлган шахсларни барвақт аниқлаш ва уларни самарали даволаш ишларининг тубдан яхшиланиши таъминлансин. 1990 йилгача наркология диспансерлари ва кабинетлари, шунингдек, саноат, қурилиш ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши корхоналари ҳузуридаги бўлимлар тармоғини тузиш ниҳоясига етказилсин, улар малакали кадрлар билан таъминлансин. Хўжалик ҳисобидаги наркология амбулаториялари ва аноним тарзда даволовчи кабинетлар ташкил этилсин.

Терапия соҳасидаги ихтисослаштирилган ёрдам турлари: пульмонология, гастроэнтерология, эндокринология, гематология ва бошқалар мустаҳкамланиб ривожлантирилсин.

Ёши қайтган ва кекса кишиларга медицина ёрдами даражаси анча оширилсин, мамлакатда геронтология хизматининг мунтазам системаси ташкил қилинсин.

III. Медицина кадрларини тайёрлаш, тарбиялашни ҳамда уларнинг меҳнатини ташкил этишни замон талаблари даражасига кўтарайлик

Соғлиқни сақлаш олдида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш талай даражада медицина ва фармацевтика ходимларининг билимига, касб маҳоратига, уларнинг профессионал маҳоратига, ғоявий-маънавий қиёфасига ва барча илғор, прогрессив нарсаларга астойдил тарафдор бўлиши, юксак пировард натижаларга эришиш мақсадида ўз фаолиятини қайта қуришга иштиёқманд бўлишига боғлиқ бўлади.

Врачга энг азиз нарса — совет кишиларининг ҳаёти ва соғлиғи ишониб топширилади. Инсонпарварлик ва олижаноблик, фидокорлик ва шафқатлилик, ўзини батамом беморнинг манфаатларига бағишлай билиш, билимларни муттасил такомиллаштириб бориш — врач учун шунчаки ҳурматга лойиқ бўлган шахсий фазилатларгина бўлиб қолмай, шу билан бирга унинг профессионал ва гражданлик етуклигини белгиловчи фазилатлар ҳамдир. Совет врачи — энг илғор коммунистик дунёқараш тарғиботчисидир. Юксак ғоявий эътиқод, социалистик жамият олдидаги бурчни ҳис этиш, ўз касбининг социал аҳамиятини англаш унга хос сифатлар бўлиши керак.

Бизнинг мамлакатимизда халқ врачларнинг меҳнатига юксак баҳо бермоқда, улар муносиб равишда обрў-эътибор ва ишончга сазовор бўлишган, врачларнинг ғоят катта кўпчилиги ўзининг гражданлик ва профессионал бурчини ҳалол ва виждонан адо этмоқда. Медицина ходимларининг обрў-эътиборини бундан буён ҳам ошира бериш, сифатли ва ижодий иш учун шарт-шароитларни яратиш, аҳолини уларнинг меҳнатини чуқур ҳурмат қилиш руҳида тарбиялаш лозим.

Соғлиқни сақлаш системасини қайта қуриш, совет жамияти турмушида унинг ролини ошириш медицина кадрларини тайёрлаш ҳамда тарбиялашга, уларнинг ишини ташкил этишга нисбатан янги талаблар қўймоқда.

Медицина таълимининг энг асосий вазифаси соғлиқни сақлаш мутахассисларини фан-техника ютуқлари асосида, касалликларнинг олдини олиш, уларни аниқлаш ва даволаш энг янги методларини практикага татбиқ этишни жадаллаштириш асосида юқори сифатли қилиб тайёрлаш ва малакасини ошириш, Совет Иттифоқи врачининг қасамёдига содиқлик руҳида тарбиялашдир.

Шу мақсадда касбни тушунадиган ёшларни олий медицина ўқув юртларига танлаб олиш системасини такомиллаштириш лозим бўлади. Олий ўқув юртлари даволаш-профилактика муассасаларида иш стажига эга бўлган кишилар, шунингдек, врачлик касбига иштиёқини намоён этган запасга бўшатилган ҳарбий хизматчилар ҳисобидан тўлдирилсин. Мактаб ўқувчиларини мактаблараро ўқув-ишлаб чиқариш комбинатларида медицина профили бўйича ўқитиш кенгайтирилсин, уларнинг меҳнатидан даволаш-профилактика муассасаларида беморларни парвариш қилишда фойдаланилсин.

(Давоми 3-бетда).

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг лойиҳаси

ЎН ИККИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИКДА ВА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРДА СССР АҲОЛИСИНИНГ СОҒЛИҒИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИ ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 1-, 2-бетларда).

Уларга, шунингдек, медицина ва фармацевтика олий ўқув юртлари ҳамда илмий-тадқиқот институтларининг ўқув-ёрдамчи ходимлари (лаборантлар, препараторлар ва бошқалар)га ушбу олий ўқув юртларига қабул қилишнинг амалий соғлиқни сақлаш системасидаги иш тажрибасига эга бўлган кишилар учун белгиланган шартлари жорий этилсин. Ўн иккинчи беш йилликда барча медицина ва фармацевтика институтлари ҳузурида тайёрлов бўлимлари ташкил этиш тугаллансин, соғлиқни сақлаш ходимларини тайёрлаш тармоқ формалари кенгайтирилсин, олий ва ўрта ўқув юртларига қабул қилинадиганлар сони кадрларга нисбатан илмий асосланган талаб-эҳтиёжга мувофиқ ҳолга келтирилсин.

Врачлар тайёрлашни яхшилаш учун ўқув планлари, медицина, биология фанлари ва клиник фанларни ўқитиш мазмуни, ишлаб чиқариш практикасини ташкил этиш, студентлар билимини контрол қилиш системаси қайта кўриб чиқилсин, ўқитиш амалий соғлиқни сақлаш эҳтиёжларига мумкин қадар кўпроқ яқинлаштирилсин. Бўлажак врачларнинг профессионал тайёргарлиги ҳажмини ошириш ва ягона программаларга мувофиқ клиник фанларни анча барвақт ўрганиш; турли хил билимлар ўртасидаги нисбатни студентларнинг мустақил ишлаши фойдасига ўзгартириш ҳамда уларнинг амалий малакаларни ўзлаштириб олишлари, шу жумладан, замонавий ва истиқболли медицина техникасини ўрганишлари; турдош ўқув курсларини бирлаштириш ва йириклаштириш ҳисобига ортиқча предметларни камайтириш; олий медицина мактабларида ижтимоий фанларни ўқитишнинг профессионал йўналишини кучайтириш; иккинчи ва бешинчи курсларда студентларни аттестациядан ўтказиб, кўчиш давлат имтиҳонларини жорий этиш кўзда тутилсин.

Студентларнинг билимлари сифатига нисбатан талабчанлик кучайтирилсин. Студентларнинг коллективларида ижодий активлик ва билимларни эгаллашда мусобақалашиш вазияти вужудга келтирилсин. 1988/89 ўқув йилидан бошлаб студентларнинг амалий кўникмаларини босқичма-босқич аттестациядан ўтказиш жорий қилинсин. Ўқишга масъулиятсизлик билан муносабатда бўлишга йўл қўяётган студентлардан пастки курслардаёқ қатъиян халос бўлинсин.

Врачлар ва провизорлар тайёрлашнинг якунловчи босқичи бевосита замонавий, энг янги медицина техникаси билан жиҳозланган муассасаларда ўтказилсин. Субординатура ва интернатура самарадорлиги оширилсин, ёш мутахассисларнинг диққат-эътибори танлаб олинган ихтисос бўйича билимлар ва малакаларни чуқур ўзлаштиришга қаратилсин.

Олий медицина ва фармацевтика таълимини, амалий соғлиқни сақлаш ва илм-фанни интеграциялашга кўмаклашувчи ташкилий шарт-шароитлар вужудга келтирилсин. Катта касалхоналари бўлган медицина илмий институтлари ва олий ўқув юртлари бирлашмалари ташкил этилсин, профил кафедралари илмий-тадқиқот муассасалари базасида жойлаштирилсин.

Мутахассисларни тайёрлаш, студентлар практикасини, интернатура ҳамда битирувчиларнинг стажировкасини ўтказиш учун фойдаланиладиган даволаш-профилактика муассасалари ҳамда бошқа муассасаларнинг типовой низомлари ишлаб чиқилиб, 1988/89 ўқув йилидан амалда жорий этилсин.

Давлат имтиҳонларининг аҳамияти оширилсин ва уларни ташкил этиш яхшилансин. Олий ўқув юртларини битириб чиққанларнинг назарий ва амалий жиҳатдан тайёрлигига нисбатан ягона талаблар таъминлансин. Студентларни давлат имтиҳонларига қўйиш шарти сифатида уларнинг мустақил профессионал фаолиятга тайёрлигини комплекс аттестациядан ўтказиш жорий қилинсин. Давлат имтиҳон комиссиялари составига амалий соғлиқни сақлаш системаси вакиллари киритилсин. Ана шу комиссияларга олий мактабларни битириб чиқувчи кишилар давлат имтиҳонларини топширмаганлари тақдирда, уларга ўрта медицина ходимлари малакасини бериш тўғрисидаги масалани ҳал қилиш ҳуқуқи берилсин. Улар тақсимланган жойида бир йил ишлагандан кейин давлат имтиҳонларини такрорий топширган тақдирда врачлик дипломини қўлга кирита олишлари кўзда тутилсин.

Аҳолига медицина ёрдамини тубдан яхшилашда ўрта ва кичик медицина ходимлари муҳим роль ўйнайди. Фельдшер, медицина ҳамшираси, фармацевт, санитарка — врачнинг шунчаки энг яқин ёрдамчилари бўлиб қолмай, улар соғлиқни сақлашнинг таянч бўғинидир. Ўрта медицина ходими касби врачларнинг тайинлаганларини аниқ-пухта бажаришни, кузатувчанликни, мушкул вазиятларда топқирликни, ҳамдард, меҳрибон ва раҳм-шафқатли бўлишни талаб этади.

Замонавий диагностика ва даволаш методларининг мураккаблиги ўрта медицина ва фармацевтика маълумоти бўлган мутахассислар тайёрлаш сифати оширилишини тақозо этади. Шу муносабат билан билим юртларининг ўқув планлари ва программаларини қайта кўриб чиқиш, уларда ишлаб чиқариш практикаси, замонавий асбоб-ускуналар, техника, кичик механизация воситалари билан ишлаш усуллари ва методларига ўргатиш ҳажмини кўпайтириш зарур. Ўрта ва олий медицина маълумоти бўлган мутахассислар тайёрлашда вужудга келган номутаносиблик бартараф этилсин.

Ёш мутахассисларнинг билим савиясини, аввало, профессор-ўқитувчилар составининг малакаси белгилаб беради. Педагог кадрларни танлаш, улардан фойдаланиш ва улар меҳнатини ташкил этиш борасидаги ишларни такомиллаштириш ғоят муҳим вазифадир. Уларнинг профессионал савиясини ошириш учун мамлакатнинг етакчи илмий марказлари ва клиникаларида стажировка жорий этилсин. Студентлар ва ўқувчиларга таълим беришга соғлиқни сақлаш соҳасининг етакчи олимлари, мутахассислари ва ташкилотчилари кенгроқ жалб этилсин.

1988—1990 йилларда медицина ва фармацевтика институтлари аттестациядан ўтказилсин, аттестация давомида айрим олий ўқув юртларининг категориясини ўзгартириш, баъзи факультетларга қабул қилишни камайтириш ва айрим олий ўқув юртларини ёпиш тўғрисидаги масала ҳал қилинсин.

Студентлар ва ўқувчилар учун янги дарсликларни яратиш конкурсларини ўтказиш практикага жорий қилинсин, бундай дарсликлар нусхаси эҳтиёжларни тўла-тўкис қондирадиган миқдоргача кўпайтирилсин. Справочник ва энциклопедия адабиёти етарли миқдорда мунтазам чиқариб турилиши таъминлансин. Ўн иккинчи беш йилликда амбулатория-поликлиника бўғини врачлари ва ўрта медицина ходимлари учун махсус энциклопедиялар нашр этилсин. 1993—2000 йилларда Катта медицина энциклопедиясининг янги нашри босиб чиқарилсин.

Медицина кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш системаси қайта қурилсин. Врачлар малакасини ошириш институтлари ва факультетларини янада ривожлантириш юзасидан амалий чоралар кўрилсин. Профессор-ўқитувчилар составининг диққат-эътибори актив таълим методларини, соғлиқни сақлаш органлари ва муассасаларининг илғор иш тажрибасини, янги илмий ишланмаларни жорий этишга қаратилсин. Малака оширишга юборилаётган олий ва ўрта медицина маълумотига эга бўлган мутахассислар, биринчи навбатда, соғлиқни сақлаш бошланғич бўғини, болалар муассасалари ҳамда туғруққа ёрдам бериш муассасалари ходимлари сони кўпайтирилсин.

Мутахассисларнинг билимларини муттасил бойитиб ва янгилаб боришдан манфаатдорлиги оширилсин, уларнинг хизматда ўсиши ва иш ҳақининг кўпайиши малакани ошириш натижаларига, профессионал билимга бевосита боғлиқ қилиб қўйилсин. Шу мақсадда медицина ходимларини вақти-вақти билан аттестациядан ўтказиб туришдан кенгроқ фойдаланилсин, уларнинг профессионал тайёргарлигига, иш натижаларига, меҳнат ва ижро интизомига риоя этишига, ахлоқ-одоб фазилатларига ва ғоявий-сиёсий етуклигига баҳо бериш аттестацияга асос қилиб олиниши керак. Номзодлар меҳнат коллективларида кенг муҳокама қилиниб, малака, категория бериш конкурс системаси жорий қилинсин. Аттестациянинг сифати учун соғлиқни сақлаш органлари ҳамда муассасалари раҳбарларининг ва бош мутахассисларининг жавобгарлиги кучайтирилсин, уни ўтказиш чоғида расмиятчиликка барҳам берилсин, аттестация комиссиялари ишининг кенг ошкоралиги таъминлансин.

Соғлиқни сақлаш системасидаги барча салбий ҳодисаларга ва масъулиятсиз хатти-ҳаракатларга, хизмат мавқеини суиистеъмол қилиб, медицина ходими деган юксак номга доғ тушираётган шахсларга қарши муросасиз кураш эълон қилинсин. Шу шахсларни врачлик дипломидан маҳрум қилиш имконини берадиган юридик характердаги масалалар тартибга солинсин.

Мамлакат айрим регионларининг кадрлар билан таъминланишидаги номутаносиблик тугатилсин, соғлиқни сақлашнинг энг муҳим участкалари: болалар муассасалари ва туғруққа ёрдам бериш муассасалари, поликлиникалар, тез ва шошилинч медицина ёрдами станциялари ҳамда бўлимлари, қишлоқ районларидаги касалхоналар ва амбулаториялар кадрлар билан таъминлансин. Медицина ходимларини ишда муқим жойлаштириб қолиш мақсадида улар учун зарур ишлаб чиқариш ва уй-жой шароитларини вужудга келтириш, қонунда белгиланган афзаллик ва имтиёзларни тўла-тўкис бериб қўйиш зарур. Ишдаги юксак кўрсаткичлар учун, фан ва техника ютуқларини практикага фаол жорий этганлик учун маънавий ва моддий рағбатлантириш формаларидан кенг фойдаланилсин.

Соғлиқни сақлаш системасидаги барча бўғинларнинг раҳбар кадрларини тайёрлашни янада такомиллаштириш борасидаги ишлар давом эттирилсин. Уларнинг амалий малакаси мунтазам суратда ошириб борилсин, соғлиқни сақлашни бошқариш ва унинг экономикаси асосларини улар чуқур ўзлаштириб олиб, коллективларда юксак талабчанлик вазиятини, профессионал бурчни адо этиш учун қулай шароитларни вужудга келтиришларига, ташаббускорликни, мураббийликни, социалистик мусобақани ривожлантиришларига эришилсин, раҳбар кадрларнинг амалий резервини тайёрлаш таъминлансин.

Медицина ходимлари орасида ғоявий-тарбиявий иш савиясини юксалтириш, илғор тажрибаларни пропаганда қилиш ҳамда профилактика, диагностика ва даволаш янги методларини соғлиқни сақлаш практикасига жорий этиш мақсадларида «Медицинская газета»нинг даврийлиги оширилсин.

Медицина олимларининг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитлари яхшилансин. Даволаш-профилактика муассасаларида санитария-маиший хоналар, ошхоналар, буфетлар, хизмат пунктлари ташкил этилсин. Уй-жой қурилиши кооперативлари, санаторий-профилакторийлар, дам олиш базалари, пионер лагерлари тармоғи ривожлантирилсин. Санаторий-курортда даволаниш ва дам олишга йўлланмалар сони кўпайтирилсин.

Соғлиқни сақлаш ходимлари ҳар бир меҳнат коллективида ижодий активлик вазиятини, совет кишилари соғлиғини сақлаш ишларини яхшилаш янги йўлларини излаш, термоядро уруши хавфига қарши курашда барча мамлакатлар врачлари куч-ғайратларини бирлаштириш вазиятини вужудга келтиришга даъват этилгандирлар.

IV. Медицина фанини актив ривожлантирайлик, унинг ютуқларидан соғлиқни сақлаш практикасида кенгроқ фойдаланайлик

Халқ соғлиғини мустаҳкамлашда, медицина ёрдами кўрсатиш принципиал янги воситалари ва методларини яратишда, совет кишилари соғлом турмуш тарзини шакллантириш ва қарор топтиришда медицина фани етакчи роль ўйнайди.

Совет медицина фани жаҳонда мустаҳкам обрў-эътибор қозонди. Унинг ютуқлари салмоқли ва буни ҳамма эътироф этади. Аммо жамиятимиз бошидан кечираётган революцион ўзгариш даври медицина фани олдига оширилган талаблар қўяди. Одамларнинг соғлиғини мустаҳкамлаш, уларнинг актив фаолиятини узайтиришдек жуда муҳим вазифани ҳал этишда Ватанимиз медицина фанининг имкониятларидан ҳали тўла йўсинда фойдаланилмаяпти. Соғлиқни сақлаш туб проблемалари билан алоқадор катта-катта комплекс тадқиқотлар оз бажариляпти. Кўпгина илмий тадқиқот ишларининг сифати паст даражада қолмоқда. Иммунология, генетика, биотехнология, трансплантология, гематология, стоматология, фармокологияда фундаментал тадқиқотлар соҳасида қолоқлик кўзга ташланмоқда. Медицина практикасида ҳозирги замон фанининг ютуқлари суст жорий этилмоқда.

Илмий ишларни планлаштириш ва пул билан таъминлашдаги расмиятчиликлар, тадқиқотлар ўтказишга социал буюртманинг йўқлиги, илмий ишланмалар пировард натижаларининг сифатига талабчанлик пастлиги ҳам медицина фанининг орқада қолишига сабаб бўлди. Кўпгина коллективларнинг методологик ва илмий-техникавий иш савияси жаҳон медицина фани эришган ютуқларга мувофиқ келмайди. Илмий тадқиқот институтлари тармоқлари ва структураси замонавий даражада кенг кўламли илмий-тадқиқотлар ўтказишга имкон бермаяпти.

Жаҳон медицинаси эришган ютуқлар, мамлакат халқ хўжалигининг интенсив ривожланаётган тармоқлари тажрибалари юқори малакали кадрлари бўлган ихтисослашган бўлинмалар тузиш ва жорий этиш жараёнини моддий рағбатлантириш йўли билангина профилактика, диагностика ва даволаш янги метод ва воситаларини соғлиқни сақлаш практикасига ўз вақтида кенг жорий этишни таъминлаш мумкинлигини кўрсатмоқда.

Буларнинг ҳаммаси медицина фанини бошқаришни, илмий фаолиятни планлаштириш ва ташкил этишни тубдан қайта қуришни, бу жараёнларга конкрет, муайян мақсадни кўзловчи ҳужумкор тус бахш этишни тақозо қилади. Соғлиқни сақлаш социал буюртмаларига мувофиқ тадқиқот ишларини олиб бориш зарур. Олимларнинг куч-ғайратлари медицина-биологик, клиник ва биологик тадқиқотларнинг асосий фундаментал йўналишларига қаратилмоғи керак, бунинг натижалари соғлиқни сақлаш практикаси проблемаларини тубдан ҳал этишга, аввало, касалликларнинг олдини олиш, уларни барвақт даволаш мақсадида касаллик сабабларини топишга олиб бормоғи лозим. Демографик силжишлар, ишлаб чиқариш ва атроф-муҳитнинг ўзгарувчан шароитлари ва миграция жараёнлари муносабати билан медицина-социал проблемаларни ўрганиш, аҳоли соғлиғининг аҳволи ва динамикасини таҳлил этиш фаннинг биринчи навбатдаги вазифалари деб ҳисоблансин. Она ва бола соғлиғини сақлашга, юрак-қон томир касалликлари, онкологик, асабий-руҳий, эндокрин, юқумли касалликлар, гематологик, аллергик, стоматологик касалликларнинг олдини олишга алоҳида эътибор берилсин.

Ген инженерияси ва биотехнология соҳасидаги илмий-тадқиқотларга, замонавий приборлар ва автоматлаштирилган системаларни, атроф-муҳитни олисдан ва автоматлаштирилган ҳолда назорат этиш методларини ишлаб чиқишга куч-ғайратлар жамлансин. Илмий муассасаларни ташкил этиш ва уларни бошқариш янги принципларини ишлаб чиқиш, фан-техника тараққиёти ютуқларини амалга ошириш, замонавий ахборот-излаш системаларини яратиш кучайтирилсин. Медицина соҳасидаги мутахассисларгина эмас, шу билан бирга социологлар, демографлар, математиклар ҳамда фан ва техника бошқа тармоқлари вакилларининг куч-ғайратлари ана шу барча энг муҳим йўналишларга қаратилсин.

СССР Медицина фанлари академияси мамлакатдаги бутун медицина фанига раҳбарлик қилиш ва уни планлаштиришнинг чинакам штаби бўлиб қолмоғи ва ўз фаолиятини СССР Фанлар академияси билан ҳамда халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг илмий-тадқиқот институтлари билан мустаҳкам боғламоғи лозим. Ҳар бир илмий коллектив ва ходимнинг иш самарадорлигини анча ошириш, илмий ечимларнинг назарий ва амалий қиммати учун уларнинг масъулиятини кучайтириш СССР Медицина фанлари академиясининг энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳисоблансин.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ва иттифоқдош республикаларнинг Соғлиқни сақлаш министрликлари илм-фанга социал буюртма бериб туришни, илмий имкониятлардан интенсив фойдаланишни, илмий-тадқиқот ишлари натижалари билан илғор тажрибани практикага кенг кўламда оператив жорий этиб боришни таъминласин. Олий мактаблар ҳамда врачлар малакасини ошириш институтларида ўтказилаётган илмий-тадқиқотлар ҳажми анча кенгайтирилсин ва сифати оширилсин, тармоқ, олий мактаб фани билан амалий соғлиқни сақлаш ишлари ўртасидаги алоқаларни кучайтириш чоралари кўрилсин.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, СССР Медицина фанлари академияси планлаштириладиган ва тугалланган илмий ечимларга баҳо беришда экспертизанинг ролини оширсин, тармоқнинг информацион ва патент-лицензия хизмати такомиллаштирилсин.

Илмий-тадқиқот ишлари самарадорлигини оширишни кучайтириш мақсадида СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги СССР Медицина фанлари академияси билан биргаликда 1987—1988 йилларда илмий-тадқиқот муассасалари тармоқларини қайта кўриб чиқсин, илмий жиҳатдан самарасиз институтларни тугатиб, ундан бўшаган ходимлар, моддий ресурслар ва молиявий ресурслардан энг муҳим илмий йўналишларда фойдаланилсин. Ходимнинг иш ҳақини пировард натижага эришиш учун конкрет қўшган ҳиссасига қараб табақалаштириб, фан ходимларининг илмий-тадқиқотларни жадаллаштириш ва натижаларини практикага жорий этишдан манфаатдорлиги оширилсин. Бажариладиган ишлар ҳажми кенгайганида илмий муассасаларнинг раҳбарларига инженер-техник ходимлар, лаборантлар ва хизмат ходимлари иш ҳақига қўшимча ҳақ белгилаш ҳуқуқи берилсин.

Илмий муассасалар ишини интенсивлаш ҳисобига муҳим амалий аҳамиятга эга бўлган қўшимча тадқиқотларни бажариш учун хўжалик ҳисоби асосида шартномалар тузиш практикаси кенгайтирилсин. Буюртмачидан олинадиган маблағлар шу муассасалар моддий базасини мустаҳкамлашга, ходимлар меҳнатини қўшимча рағбатлантириш ва социал-маиший шароитларни яхшилашга сарфлансин.

Бош илмий-тадқиқот муассасалари раҳбарларининг ўзига қарашли муассасалар ва кафедраларга раҳбарлик қилиш, илмий-тадқиқот ишларини планлаштириш, илмий кадрлар тайёрлаш ва уларни аттестациядан ўтказиш, молиявий ресурслар ва моддий ресурслардан рационал фойдаланиш ва уларни тақсимлаш борасидаги ҳуқуқлари кенгайтирилсин. Илмий марказлар ҳамда бош илмий-тадқиқот институтлари ҳузурида тажриба-экспериментал хизматни ташкил этиш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблансин.

СССР Медицина фанлари академияси СССР Фанлар академияси, СССР Химия саноати министрлиги ҳамда бошқа министрликлар ва идоралар иштирокида тармоқлараро илмий-техника комплекслари, биринчи навбатда юксак сифатли химиявий ва биологик реагентлар, самарали дори-дармонларни тайёрлаш ва уларни саноат кўламида ишлаб чиқаришни йўлга қўйсин.

Муҳим проблемаларни комплекс равишда ишлаб чиқиш ҳамда тадқиқот натижаларини практикага жорий этишни жадаллаштириш учун илмий марказлар, илмий-практика (ишлаб чиқариш) бирлашмалари, тармоқлараро илмий-техника комплекслари (лабораториялар), муваққат илмий коллективларни ташкил этишдан кенгроқ фойдаланилсин.

СССР Госснаби, СССР Фан ва техника давлат комитети, машинасозлик министрликлари соғлиқни сақлаш илмий муассасаларини Ватанимизда ясалган ва жаҳондаги энг яхши намуналарга мос келадиган приборлар ва аппаратлар билан таъминласин.

Социал гигиена ва соғлиқни сақлаш ишларини ташкил этиш соҳасидаги тадқиқотларнинг самарадорлиги оширилсин, аҳоли соғлиғидаги тенденциялар чуқур таҳлил этилсин, касалланиш даражаси прогноз қилиб борилсин.

Илмий кадрлар ҳамда илмий-педагогик кадрлар тайёрлашни янада яхшилаш чора-тадбирлари амалга оширилсин, олимларнинг юксак профессионал ва маънавий фазилатлари шаклланишига биринчи даражали эътибор берган ҳолда ғоявий-тарбиявий ишлар ва методологик ишлар муттасил такомиллаштириб борилсин.

Медицина ахбороти ва медицина-техника ахбороти системасининг ривожланиши таъминлансин. Совет медицина фани ва халқ соғлиғини сақлаш системаси ютуқларини оммавий-ахборот воситалари билан пропаганда қилишга фаол, ҳужумкор тус бериб, у қайта қурилсин.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, СССР Медицина фанлари академияси медицина фани соҳасида халқаро ҳамкорликни, аввало социалистик мамлакатлар билан ҳамкорликни ривожлантириб борсин, илмий ахборотлар айирбошлашни кенгайтирсин, энг қимматли ечимларни практикага жадал жорий этсин. Халқаро илмий ва илмий-практик бирлашмалар тузилсин.

V. Соғлиқни сақлашнинг зарур моддий-техника таъминоти яхшилансин

Партия ва ҳукумат совет кишилари соғлиғини сақлаш соҳасида олға сураётган янги вазифалар соғлиқни сақлаш муассасалари моддий-техника базаси анча мустаҳкамланишини, уларни замонавий техника воситалари билан жиҳозлаш ва дори-дармон билан таъминлашни тақозо этади. Бу иш КПСС XXVII съездининг социал-маданий соҳа моддий-техника базасини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш борасидаги кўрсатмаларини амалга оширишнинг узвий қисми бўлиб қолмоғи керак.

Ҳозирги вақтда 23 мингта касалхона ва 39 мингта амбулатория-поликлиника муассасалари аҳолига медицина ёрдами кўрсатиб турибди.

Шу билан бирга касалхоналардаги ўринларнинг қарийб учдан бир қисми белгиланган санитария-гигиена нормаларини бузган ҳолда мослаштирилган биноларда жойлашган. Кўпгина даволаш-профилактика муассасалари медицина асбоб-ускуналари, дори-дармон, инвентарь ва бемор парваришига тутиладиган ашёлар билан дуруст таъминланмаган.

Соғлиқни сақлаш муассасалари моддий базасини тубдан яхшилаш мақсадида ўн иккинчи — ўн тўртинчи беш йилликларда шу муассасаларни қуриш учун кўзда тутиладиган капитал маблағлар анча кўпайтирилсин. Касалхона ва поликлиникалар қурилишига бериладиган капитал маблағлар салмоғи 2—2,5 марта кўпайтирилиб, янгидан ишга туширилаётган объектларни замонавий-медицина техникаси билан таъминлашга сарфланадиган маблағлар ҳиссаси 40 процентгача етказилсин. Ажратиладиган капитал маблағлар структураси қатъиян ўзгартирилиб, у биринчи навбатда мосланган биноларда жойлаштирилган даволаш-профилактика муассасаларини реконструкция қилиш, техника жиҳатидан янгилаш ва белгиланган санитария нормаларига келтиришга сарфлансин. Барча манбалардан ажратиладиган маблағлар ҳисобидан 1,3—1,4 миллион ўринли касалхоналар ва ҳар сменада 2,9—3,2 миллион беморни қабул қиладиган поликлиникалар ишга туширилсин. Соғлиқни сақлаш объектлари фан-техника тараққиёти ютуқлари ва истиқболларини ҳисобга олиб ишлаб чиқилган ва беморларни даволаш ҳамда ходимларнинг самарали ишлаши учун энг мақбул шароитларни таъминлайдиган фақат янги типовой ва якка лойиҳаларга мувофиқ қурилсин.

Туғруқхоналар, хотин-қизлар консультациялари, болалар касалхоналари ва поликлиникалари илдам суръатлар билан қуриб борилсин ва ажратилаётган капитал маблағларнинг камида 40 проценти шу мақсадларга сарфлансин. 1995 йилга бориб, аҳолининг туғруққа ёрдам бериш муассасалари ва болалар даволаш-профилактика муассасаларига бўлган эҳтиёжлари, 2000 йилга бориб эса стационар ва амбулатория-поликлиника муассасаларига бўлган эҳтиёжлари тўла-тўкис қондирилсин. Шу билан бирга бу муассасаларнинг юқори сифатли ишлаши учун шароитлар яратилсин.

Даволаш-профилактика муассасаларини қуриш ва уларни техника жиҳатидан қайта жиҳозлаш учун саноат, транспорт, қишлоқ хўжалиги корхоналари ва ташкилотларининг имкониятлари ва маблағларидан, шунингдек меҳнат коллективлари ва гражданларнинг Совет соғлиқни сақлаш фондига тушадиган ихтиёрий взносларидан кенгроқ фойдаланилсин.

Республика, ўлка ва область даволаш-профилактика муассасалари ҳузурида, аввало консультация-диагностика марказлари ҳузурида беморлар ва уларга ҳамроҳ кишилар вақтинча яшаши учун хўжалик ҳисоби негизидаги пансионатлар барпо этилсин.

Шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашлари орасида соғломлаштириш ишларини анча яхшилаш мақсадида корхоналар ва хўжаликларнинг меҳнат коллективларига ўн иккинчи —ўн учинчи беш йилликларда медицина-санитария қисмлари ва санаторий-профилакторийлар очиш, шунингдек ходимларнинг медицина — социал, профессионал ва меҳнат қобилиятини тиклаш учун соғломлаштириш комплекслари, махсус цех ва участкалар тармоқлари ривожлантирилсин.

Қурилиш ишларида бир неча корхоналар ёки ташкилотларнинг маблағларини кооперациялашдан кенгроқ фойдаланилсин.

Қурилган медицина-санитария қисмлари меҳнат коллективларининг илтимосларига мувофиқ корхоналар ва ташкилотлар балансига топширилсин, уларни пул билан таъминлаш ва уларга қараб туришга рухсат этилсин.

Қишлоқ аҳолисига медицина ёрдами бериш анча яхшилансин. Врачлик амбулаторияларини дорихоналар ва медицина ҳамда фармацевтика ходимларига аталган квартиралар билан биргаликда комплекс қилиб қуриш практикаси давом эттирилсин. Ўн иккинчи — ўн тўртинчи беш йилликларда 14 мингтадан ортиқ шундай комплекслар қурилсин.

Диспансерлар, санитария-эпидемиология станциялари ва бошқа соғлиқни сақлаш муассасаларининг, шунингдек илмий-тадқиқот институтлари, олий ва ўрта медицина ўқув юртлари ҳамда врачлар малакасини ошириш институтларининг моддий-техника базаси тубдан мустаҳкамлансин.

Ўн учинчи беш йилликда янги қурилишлар ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ажратган қўшимча бинолар эвазига хўжалик ҳисобидаги поликлиникалар тегишли моддий базасини яратиш масалалари ҳамма ерда ҳал этилсин. 2000 йил охирига бориб аҳолига кўрсатиладиган пулли медицина хизматлари ҳажми беш баравар кўпайтирилсин.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идоралари қурилиш ишлари юксак сифатли бўлишини ва ажратиладиган маблағлар сўзсиз ўзлаштирилишини таъминласинлар. Соғлиқни сақлаш объектлари лойиҳалаштирилаётганда ишлаб турган кишиларнинг камида 25 проценти идорага қарашли уй-жой саҳни билан таъминланиши ҳисобга олиниб, уй-жойлар қурилиши кўзда тутилсин.

Соғлиқни сақлаш муассасаларини ўз вақтида сифатли ремонт қилиш мақсадида ўн иккинчи —ўн тўртинчи беш йилликларда иттифоқдош ва автоном республикаларнинг пойтахтларида, ўлка ва область марказларида ихтисослаштирилган ремонт-қурилиш ташкилотлари тузилиб, улар маҳаллий соғлиқни сақлаш органларига бўйсундирилсин.

Аҳоли ва даволаш-профилактика муассасаларининг дори-дармон ҳамда медицина аҳамиятидаги маҳсулотларга бўлган эҳтиёжларини тўла ва ўз вақтида қондириш учун замонавий медикаментлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин ва 1993 йилга борганда Ватанимизда тайёрланадиган ҳамма хил дори-дармонларга бўлган эҳтиёжлар тўла қондирилишини таъминлаш назарда тутилсин. 1995 йилга бориб дори-дармон ҳамда медицина аҳамиятидаги маҳсулотларни реализация қилиш ҳажми икки баравар кўпайтирилсин.

Дори-дармон номенклатураси қайта кўриб чиқилсин, кам самарали препарат ишлаб чиқариш муттасил камайтирила бориб, бўшаган қувватлар ва ресурслардан янги хил дори-дармон ишлаб чиқаришда фойдаланилсин. Дори-дармон аҳоли сонини ва амалдаги эҳтиёжларни назарда тутган ҳолда мамлакатнинг айрим регионларига тақсимланиши таъминлансин.

Дорихоналар кўпайтирилсин ва уларнинг моддий базаси мустаҳкамлансин. 2000 йилгача дорихоналар сони белгиланган нормативларга етказилсин.

Ўн иккинчи —ўн учинчи беш йилликларда стационарларда дори-дармон харид этишга пул харажат нормалари 1,8 —2,2 марта, поликлиникаларда 2—3 марта, стационарларда беморлар овқатига кетадиган харажатлар 1,5—2,5 марта оширилсин. Даволаш учун дориси бепул бериладиган касалликлар рўйхатини янада кенгайтириш кўзда тутилсин.

Соғлиқни сақлаш муассасалари замонавий медицина асбоб-ускуналари, приборлар ва асбоблар билан, биринчи навбатда рентген комплекслари, компьютерли томографлар, ультратовушли, электрон, эндоскопик техника лаборатория анализаторлари, беморларни узлуксиз кузатиб бориш системалари, ҳисоблаш техникаси, кичик механизация воситалари билан қайта жиҳозлансин. Вужудга келтирилаётган консультация-диагностика марказларини, шунингдек, туғруққа ёрдам бериш муассасалари ва болалар даволаш-профилактика муассасаларини жиҳозлашга алоҳида эътибор берилсин.

Ўн учинчи беш йилликда медицина техникасини ишлаб чиқариш ва етказиб бериш 2,5 марта, ўн тўртинчи беш йилликда 3,5 марта кўпайтирилсин. Бундай техникани тайёрлаш учун саноат мудофаа тармоқларининг корхоналари кенгроқ жалб этилсин. 1992 йилгача бир марта фойдаланиладиган медицина ашёлари ҳамда беморларга қараб туришда ишлатиладиган ашёлар зарур миқдорда тайёрланиши таъминлансин.

(Давоми 4-бетда).

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг лойиҳаси

ЎН ИККИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИКДА ВА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРДА СССР АҲОЛИСИНИНГ СОҒЛИҒИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИ ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 1-, 2-, 3-бетларда).

Техника воситалари ва ускуналаридан оқилона ва самарали фойдаланиш учун соғлиқни сақлаш муассасалари, шу жумладан, илмий-тадқиқот институтлари раҳбарларининг масъулияти оширилсин. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги системасининг медицина техникаси билан таъминлайдиган, шунингдек, ана шу техникани монтаж ва ремонт қиладиган ташкилотларининг моддий базаси мустаҳкамлансин ва улар малакали инженер-техник кадрлар билан таъминлансин.

Мураккаб медицина аппаратларини тайёрлайдиган заводларнинг шартнома асосида ана шу аппаратларга фирма хизмати кўрсатиши ва уларни ўз вақтида ремонт қилиб бериши ташкил этилсин.

Соғлиқни сақлаш муассасаларини техника жиҳатидан қайта жиҳозлаш ва дори-дармон билан таъминлашда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатларнинг кооперация имкониятларидан мумкин қадар кўпроқ фойдаланилсин. Чет эл фирмалари билан биргаликда медицина техникаси ва дори-дармон ишлаб чиқарувчи корхоналар барпо этилсин.

Ўн тўртинчи беш йилликда соғлиқни сақлаш муассасаларининг санитария автомобилларига бўлган эҳтиёжлари тўла қондирилсин. Тез ва шошилинч медицина ёрдами бериш ҳамда беморларни авайлаб ташишга мўлжалланган автомобиль, авиация ва дарё транспортининг сифат жиҳатидан янги ихтисослашган воситалари ишлаб чиқилсин. Ҳар хил жойларда юра оладиган автомашиналар, шунингдек, қишлоқ аҳолисига ихтисослашган диагностика, даволаш ва дори-дармон ёрдами беришда ишлатиладиган кўчма воситалар парки кенгайтирилсин.

Территориал поликлиникаларнинг участка врачларига шахсан фойдаланиш учун имтиёзли шартлар билан кам литражли енгил автомобиллар харид этиш ҳуқуқи берилсин, бу машиналардан беморларнинг уйига бориб, уларни даволашда фойдаланиш назарда тутилсин.

Даволаш-профилактика муассасаларини юмшоқ инвентар ва мебель билан таъминлаш яхшилансин. 1995 йилга бориб 1986 йилга нисбатан шундай жиҳозларни харид этишга ажратиладиган маблағлар 2 баравар, 2000 йилга бориб эса 2,8 баравар кўпайтирилсин.

Соғлиқни сақлаш ишларининг дезинфекция қилувчи препаратлар, боғлов воситалари ва медицина аҳамиятидаги бошқа маҳсулотларга бўлган эҳтиёжлари ўн иккинчи — ўн учинчи беш йилликларда батамом таъминлансин.

Моддий-техника базасини мустаҳкамлаш борасида белгиланган тадбирларни амалга ошириш молиявий ва моддий ресурслар анча кўпайтирилишини тақозо этади. Шу мақсадда мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат планларида соғлиқни сақлашни ривожлантиришга йўналтириладиган ва ўртага қўйилган вазифалар ҳал этилишини таъминлайдиган маблағларни анча кўпайтириш назарда тутилсин.

СССР министрликлари ва идоралари, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари соғлиқни сақлаш муассасаларини фойдаланишга топшириш ва уларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш борасида белгиланган топшириқларни бажаришни биринчи даражали сиёсий аҳамиятга молик иш деб билсинлар.

VI. Соғлиқни сақлашни бошқариш такомиллаштирилсин

Соғлиқни сақлашни интенсив ривожлантириш, аҳолига юқори малакали медицина ёрдами беришни таъминлаш бу тармоқни бошқариш, планлаштириш ва маблағ билан таъминлашнинг демократик асосларини кенгайтириш ва ўзини-ўзи бошқаришни ривожлантириш, хўжалик ҳисобидан янада тўлароқ фойдаланиш негизида бошқариш, планлаштириш ва маблағ билан таъминлашни тубдан такомиллаштиришни қатъий тақозо этади.

Ҳозирги шароитда:

Соғлиқни сақлашни перспектив планлаштиришнинг энг мақбул шакли бўлган тармоқ ва кўп тармоқли медицина-социал программаларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишга;

ҳам меҳнат коллективларининг, ҳам мамлакат айрим регионларининг медицина-социал ривожланишини жадаллаштиришга қаратилган «Сиҳат-саломатлик» махсус тармоқ ва регионал программаларини амалга оширишга;

молиявий, моддий, илмий ва меҳнат ресурсларини соғлиқни сақлашни ривожлантиришнинг устун йўналишларига жамлашга;

соғлиқни сақлаш муассасалари ишини сифат жиҳатидан ўзгартириб, уларнинг моддий-техника базасини тубдан янгиланишини таъминлашга;

соғлиқни сақлаш органлари ва муассасаларининг ишини планлаштириш ва уларнинг фаолиятига баҳо беришда ўринлар сонига ва поликлиникалар неча кишини қабул қила олишига асосланиб эмас, балки аҳолининг саломатлигини акс эттирувчи кўрсаткичларга, жумладан, умумий касалликлар ва юқумли касалликлар даражасини, вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотганлик, инвалидлик, ўлим, санитария-эпидемиология жиҳатидан соғ-саломатлик ва бошқа сифат характеристикаларига асосланишга ўтишга алоҳида эътибор бериш талаб қилинади.

Соғлиқни сақлашни айрим республикалар, областлар ва ўлкалар бўйича маблағ билан таъминлаш (капитал маблағлар лимитидан ташқари) регионнинг демографик, социал, иқтисодий ва экологик хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда аҳоли нормативларидан келиб чиқиб амалга оширилсин.

Аҳоли саломатлигини сақлаш ишини бошқаришни ташкил этишни яхшилаш мақсадида СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, республикалар министрликлари, ўлка, область, шаҳар соғлиқни сақлаш бўлимларининг роли оширилсин, молиявий, ташкилий масалаларни, штат масалаларини тармоққа ажратиладиган маблағ доирасида ҳал этишда уларнинг ҳуқуқлари кенгайтирилсин. Бошқаришнинг барча даражаларида моддий, молиявий ва кадрлар ресурсларидан моҳирона фойдаланиш имконияти таъминлансин.

Бошқарув меҳнати ташкил этилиши ва унинг техника билан жиҳозланиши яхшилансин, инструкция, ҳисоб ва ҳисобот материаллари сони камайтирилсин. Тармоқ органлари ва муассасалар ишида бир-бирининг вазифасини такрорлаш, расмиятчилик ва бюрократизм қатъий бартараф этилсин.

Ҳар бир медицина муассасаси ишининг аҳволини қисқа муддатда ўрганиб чиқиш, унинг имкониятларини, регионни иқтисодий ва социал ривожлантириш умумий структурасида унинг ўрни ва ролини билимдонлик билан холисона баҳолаш, бутун соғлиқни сақлаш системасини қайта қуришдан келиб чиқадиган конкрет тадбирларни белгилаш соғлиқни сақлашни бошқариш органларининг энг муҳим вазифаси, деб ҳисоблансин.

Аҳолига медицина ёрдами кўрсатишга доир барча асосий ишлар амбулатория-поликлиника бўғинида ҳамдардни касалхонага боришдан олдин аниқлаб олиш маҳалида бажарилсин. 1988—1991 йилларда мамлакатнинг бир қанча районларида соғлиқни сақлаш муассасаларини бошқариш, планлаштириш ва маблағ билан таъминлашнинг янги формаларини пишиқтириш юзасидан кенг кўламли эксперимент ўтказилсин.

Бошқариш даражасини ошириш ва методик ишларни такомиллаштириш учун аҳолиси 500 минг кишигача бўлган шаҳарларда район бўлимларини тугатиш ҳисобига халқ депутатлари Советлари ижроия комитетларининг ўлка, область ва шаҳар соғлиқни сақлаш бўлимлари йириклаштирилсин. Қишлоқ районларида марказий район касалхоналари ҳамда тузиладиган районлараро ихтисослаштирилган марказларнинг ташкилотчилик роли кучайтирилсин. Медицина хизматининг ихтисослаштирилган турларини ривожлантириш ҳамда медицина ёрдами сифатини яхшилаш учун республика, ўлка, область касалхоналарининг ва диспансерларнинг, шунингдек соғлиқни сақлаш органлари бош мутахассисларининг масъулияти оширилсин.

Демография жараёнларининг ўзига хос хусусиятларини, мамлакат регионларининг социал ва иқтисодий ривожланишини, уларнинг экологик ва бошқа характеристикаларини ҳисобга олиш асосида узоқ муддатга мўлжалланган прогнозларнинг, медицина ёрдами хилма-хил турларини ривожлантириш, дори-дармон ва медицина техникасига эҳтиёжни перспектив ва жорий планлаштиришнинг илмий жиҳатдан асосланган бўлиши таъминлансин.

Ҳар бир регионда аҳолини медицина ёрдами билан таъминлашнинг нормативлари, соғлиқни сақлаш муассасалари тармоғини ривожлантириш ва жойлаштиришнинг энг мақбул схемалари ишлаб чиқилсин.

Аҳоли ва соғлиқни сақлаш муассасаларини дори-дармонлар ва медицина техникаси билан таъминлайдиган ташкилотлар фаолиятини планлаштириш ва баҳолаш ана шу маҳсулотларга талабларни ўз вақтида ва қанчалик тўла қондирилишини белгиловчи кўрсаткичлар асосида амалга оширилсин.

Аҳолини оммавий равишда диагностик текширишнинг юксак (компьютер томографияси, ультратовуш, эндоскопик текширишлар ва бошқалар) даражасини таъминлаш мақсадида ўн иккинчи беш йилликнинг охиригача 25 та диагностика маркази, ўн учинчи беш йилликда эса ҳар бир республика, ўлка, область марказида диагностика маркази барпо этилсин.

Энг янги медицина технологияларини тезроқ жорий этиш, ноёб даволаш-диагностика асбоб-ускуналарини ишлаб чиқариш ва қўлланишни ўзлаштириш, уларни ясаш ва улардан фойдаланиш учун юқори малакали кадрлар тайёрлаш мақсадида тармоқлараро медицина техникаси комплекслари тармоғи барпо этилсин.

Тармоқнинг хўжалик механизми такомиллаштирилсин. Соғлиқни сақлаш органлари ва муассасалари ишини интенсивлаштиришда ҳамда аҳолига кўрсатиладиган медицина ёрдами сифатини яхшилашда хўжалик механизмининг рағбатлантирувчи роли оширилсин. Молиявий ва моддий ресурсларни планлаштириш ва улардан фойдаланиш масалаларида соғлиқни сақлаш муассасалари раҳбарларининг ҳуқуқлари кенгайтирилсин.

Медицина ходимлари иш ҳақини янада табақалаштириш ва меҳнатини рағбатлантириш, иш ҳақининг ишнинг мураккаблиги, интенсивлиги ва сифатига, энг яхши пировард натижаларга эришишга боғлиқлигини кучайтириш таъминлансин. Техник ходимлар, ўрта ва қуйи медицина ходимлари меҳнатини ташкил этиш ва уларга ҳақ тўлашнинг бригада формалари жорий этилсин.

Маблағлардан оператив фойдаланиш ҳамда кечиктириб бўлмайдиган тадбирларни ўтказиш учун соғлиқни сақлаш органларига медицина муассасаларини таъминлашга ажратиладиган маблағларнинг 5 проценти миқдорида пул маблағлари резервини ташкил этишга рухсат берилсин.

Саломатликни сақлашни яхшилаш, беморларга медицина ёрдами кўрсатишда изчилликни, медицина ҳужжатларидан фойдаланиш ва ҳисобга олишни яхшилаш мақсадида СССРнинг ҳар бир граждани учун «Саломатлик паспорти» жорий этилсин. Врачлар ўзларига хос бўлмаган вазифалардан озод этилиб, уларнинг куч-ғайрати аҳолига медицина ёрдами кўрсатиш билан боғлиқ бўлган бевосита ишларгагина қаратилсин.

Меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш, профилактика ва соғломлаштириш тадбирларини ўтказиш учун жавобгарликни ошириш мақсадида ишлаб чиқариш шароитининг ноқулайлиги туфайли ходимлар касалланиб, меҳнат қобилиятини вақтинча йўқотган тақдирда уларни даволаш учун сарф-харажатларнинг бир қисмини соғлиқни сақлаш органларига корхоналар, ташкилотлар, колхозлар тўлаши белгилаб қўйилсин. Касаллик ишлаб чиқаришда шикастланганлик ва заҳарланиш, транспорт ташкилотлари ва хусусий кишиларнинг айби билан йўл-транспорт ҳодисалари сабабли юз берса, озиқ-овқат объектларида эпидемияга қарши режим бузилиши билан боғлиқ бўлган овқатдан заҳарланиш ва ўткир юқумли ичак инфекциялари туфайли юз берса, соғлиқни сақлаш органлари ва муассасаларига, касаба союз комитетларига беморларни даволашга кетган харажатларни қоплаш учун корхоналарга, муассасаларга, ташкилотларга ва хусусий кишиларга даъво қилиш ҳуқуқи берилсин.

Бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва колхозларга ўз ходимлари ва уларнинг оила аъзоларига қўшимча медицина ёрдами кўрсатиш тўғрисида соғлиқни сақлаш муассасалари билан шартнома тузишга рухсат берилсин. Бундай ёрдам кўрсатиш даволаш муассасаси ходимлари ва касаба союз комитети розилиги билан врач ишининг тасдиқланган нормасига қўшимча равишда ва бу ишга белгиланган тартибда ҳақ тўлаб амалга оширилсин. Шартнома бўйича тушадиган маблағнинг бир қисми соғлиқни сақлаш муассасаларининг рағбатлантириш фондига ўтказилсин.

Даволаш муассасаларида медицина кўрсатмаларини ҳисобга олган ҳолда беморлар, уларнинг қариндош-уруғлари, шунингдек меҳнат коллективлари маблағлари ҳисобига шартнома асосида якка буюртмага мувофиқ қўшимча овқатланишни ташкил этиш мумкин деб ҳисоблансин.

ВЦСПСга социал страхованиенинг касалликлар олдини олиш тадбирларига ва аҳолига медицина хизматини яхшилашга сарфланадиган қисми ҳажмини кўпайтирган ҳолда, социал страхование фондидан янада омилкорлик билан фойдаланиш чора-тадбирларини кўриш тавсия этилсин.

Халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари соғлиқни сақлаш муассасаларининг техникавий ва хўжалик таъминотини (иситиш, сув билан таъминлаш, лифт хўжалиги ва бошқа хизматлар) марказлаштириш тадбирларини амалга оширсинлар.

Давлат санитария назорати таъсирчанлигини кучайтириш учун санитария-эпидемиология хизматини бошқариш қайта қурилсин, фаолиятининг норматив ва ҳуқуқий асослари такомиллаштирилсин. СССР Граждан авиацияси министрлиги ва СССР Темир йўллар министрлиги системасида санитария-эпидемиология станциялари тугатилиб, уларнинг вазифалари, штатлари ва ресурслари СССР соғлиқни сақлаш министрлиги системасидаги республика, ўлка ва область санитария-эпидемиология станцияларига берилсин. Аҳолиси 500 минг кишигача бўлган шаҳарларда район санитария-эпидемиология станцияларини тугатиш ҳисобига шаҳар санитария-эпидемиология станциялари мустаҳкамлансин.

Медицина аппаратларини етказиб бериш, монтаж ва ремонт қилишни таъминловчи «Медтехника» республика, ўлка ва область бошқармалари ишлаб чиқариш-савдо бирлашмаси қилиб қайта ташкил этилсин.

Республика, ўлка, область, катта касалхоналар, поликлиникалар, медицина-санитария қисмлари, диспансерларни бошқаришнинг автомат системалари (АСУ), шунингдек, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, аҳолини ёппасига диспансеризациядан ўтказиш, кардиология, онкология, дори-дармонлар билан таъминлаш, санитария-эпидемиология хизмати, кадрларни ҳисобга олиш каби тармоқ автомат бошқариш системаларини ишлаб чиқиш 1990 йилгача ва уларни амалга ошириш 1995 йилгача туғаллансин. Тармоқдаги органлар ва муассасаларда ҳисоблаш марказлари ва бўлимлари ташкил этиш жадаллаштирилсин, уларнинг техника билан жиҳозланиши таъминлансин. Мамлакатда ягона илмий-медицина ахбороти системаси барпо этилсин.

* * *

Совет кишиларининг соғлиғини сақлаш ва мустаҳкамлаш ишларини такомиллаштириш, совет кишиларининг юқори малакали медицина ёрдамига бўлган эҳтиёжларини ҳамма жойда қондириш — партия ва Совет давлати социал сиёсатининг энг асосий масалаларидан биридир, даврнинг ғоят муҳим тақозосидир.

Соғлиқни сақлашни қайта қуриш — кенг миқёсли давлат тадбири бўлиб, у совет жамияти ҳаётидаги муҳим воқеадир. Қайта қуриш жараёнида Ватанимиз медицинаси эришган энг яхши нарсаларни ривожлантириш, аҳоли саломатлигини сақлаш ишини янада яхшилаш йўлидаги ғовларни бартараф қилиш, социалистик жамиятни ва унинг экономикасини ривожлантиришга, мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашга соғлиқни сақлаш ишлари қўшадиган ҳиссани кўпайтириш лозим.

Ҳар бир иттифоқдош ва автоном республикада, ўлка, область, шаҳар ва районда маҳаллий хусусиятларни ҳисобга олиб, аҳоли саломатлигини сақлаш системасини такомиллаштиришнинг конкрет планлари ишлаб чиқилсин.

Соғлиқни сақлашни қайта қуришнинг асосий тадбирлари ўн иккинчи, ўн учинчи ва ўн тўртинчи беш йилликларда (1987—2000 йилларда) босқичма-босқич амалга оширилсин.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар ва район партия комитетлари аҳоли саломатлигини сақлаш ишига партиявий раҳбарликни кучайтирсинлар, ҳамма жойда аҳолига юқори малакали медицина ёрдами берилиши учун, кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш, демократик асосларни ривожлантириш, коллективларда принципиаллик, ижодий активлик, ишдаги нуқсонларга нисбатан муросасизлик, юксак пировард натижалардан манфаатдорлик муҳитини вужудга келтириш учун соғлиқни сақлаш органлари ва муассасаларидаги бошланғич партия ташкилотларининг ролини ва масъулиятини оширсинлар. Министрликлар ва идоралар, совет органлари ва хўжалик раҳбарлари, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларининг фаолияти халқ соғлиғини сақлаш ва мустаҳкамлаш билан боғлиқ бўлган масалаларни биринчи галда ҳал этишга қаратилсин.

Ҳар бир совет кишисининг саломатлигини яхшилаш ғоят муҳим аҳамиятга молик иш бўлиб, жамиятимизни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг олижаноб ва инсонпарварлик мақсадидир.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

ҲИНД ХАЛҚИНИНГ БАЙРАМИ ШАРАФИГА

Ўзбекистон диёрига етиб келган Совет — Ҳиндистон дўстлиги ойлиги кўпгина шодиёна ва мароқли воқеалар билан нишонланмоқда. Бу ойлик Ҳиндистон мустақиллигининг 40 йиллигига ҳамда СССР билан Ҳиндистон ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартноманинг 16 йиллигига бағишланган. Ҳинд халқининг миллий байрами шарафига республиканинг шаҳар ва қишлоқларида йиғилишлар, дўстлик кечалари ўтказилмоқда.

Шонли санага бағишлаб 14 август куни Тошкент жамоатчилиги вакилларининг тантанали йиғилиши ўтказилди. Йиғилишда Ўзбекистон пойтахти ўқув юртларида таълим олаётган ҳинд йигит ва қизлари қатнашдилар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова доклад қилди.

Докладда ва йиғилиш қатнашчиларининг нутқларида қирқ йил муқаддам буюк ҳинд халқи мустақилликка эришганлиги Осиё қитъасидаги миллий озодлик ҳаракатининг катта муваффақияти бўлганлиги таъкидлаб ўтилди. Ҳиндистон миллий тикланиш ва тараққиёт йўлидан дадил олға бориб, экономикани ва маданиятни юксалтиришда ажойиб ютуқларга эришди. Совет кишилари Совет — Ҳиндистон муносабатлари муттасил ривожланиб бораётганлигидан астойдил қувонадилар. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг Ҳиндистонга ва Ҳиндистон Бош министри Р. Гандининг СССРга, яқинда ўзаро қилган визитларидан кейин, улар Деҳли Декларациясини ҳамда ҳамкорлик тўғрисидаги шу асрнинг охиригача мўлжалланган икки томонлама битимни имзолаганларидан сўнг мамлакатларимиз ва халқларимиз анъанавий дўстлиги янада юксак поғонага кўтарилди, янги сифатларга эга бўлди.

Совет — Ҳиндистон алоқаларини мустаҳкамлашга Ўзбекистон катта ҳисса қўшганлигини нотиқлар таъкидлаб ўтишди. Ўқув юртлари ўртасида доимий алоқа боғлаб турилибди. Кўпгина корхоналар дўст мамлакатга маҳсулот етказиб бермоқда, мутахассислар Ҳиндистондаги бир қанча муҳим саноат объектлари қурилишида техникавий кўмак бермоқдалар. Ўзбекистон олий ўқув юртларида ҳинд кадрларининг катта отряди таълим олмоқда. Тошкентда Ҳиндистоннинг Бош консулхонаси очилганлиги Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги муносабатларда тарихий воқеа бўлди. Ҳозир Ўзбекистон аҳолиси Ҳиндистоннинг СССРдаги фестивали Тошкентда давом эттирилишини муштоқлик билан кутмоқда.

Йиғилишда Ҳиндистоннинг Тошкентдаги Бош консули Йогендра Кумар нутқ сўзлади.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский қатнашдилар.

Йиғилиш қатнашчилари «СССР — Ҳиндистон. Жамоат ва давлат алоқалари» фотовиставкасини кўздан кечирдилар.

Ҳинд халқининг миллий байрами шарафига Ҳиндистоннинг Тошкентдаги Бош консулхонасида қабул маросими ўтказилди. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ С. П. ТАТУРНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт соҳасидаги хизматлари, самарали ижтимоий фаолияти учун ва туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан «Звезда Востока» журналининг бош редактори ўртоқ Сергей Петрович **Татур** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

**Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Р. НИШОНОВ.**

**Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.**

Тошкент шаҳри, 1987 йил 13 август.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги хизматлари учун «Самаркандгеология» бирлашмаси «Золотинка» пионер лагерининг директори Владимир Степанович **Великановга** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган халқ маорифи ходими» фахрий унвони берди.

• ҲИНДИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 40 ЙИЛЛИГИГА

ЁРҚИН ЙЎЛ

Ҳиндистон Бош министри Ражив Ганди 9 август куни Бомбай шаҳрида Ҳиндистон мустақиллигининг 40 йиллигини байрам қилишга оид тадбирларни тантанали равишда очди. Бу тадбирлар йил бўйи давом этади. Шуниси диққатга сазоворки, бундан қирқ йил муқаддам Махатма Ганди айнан шу шаҳарда мустақиллик учун олиб бораётган курашимизда сўнгги ва музаффар жангларни бошлашга даъват этган эди. Икки томонлама Ҳинд — Совет дўстлиги муносабатларида ҳам бу йил алоҳида йил ҳисобланади. Яъни, Ҳиндистон мустақиллигининг 40 йиллиги ва Улуғ Октябрь революциясининг 70 йиллиги нишонланади. Атак-чечак бошланган бизнинг муносабатларимиз ўтган қирқ йил мобайнида ҳар томонлама ривожланган муносабатларга айланди-ки, у ўзаро манфаатларимизга хизмат қилмоқда ҳамда халқаро аҳволга салмоқли таъсир ўтказмоқда. Бизнинг дўстлигимиз турли ижтимоий-сиёсий системалардаги давлатлар ўртасида ажойиб муносабатлар бўлиши мумкинлигига ибратли намунадир. Бу дўстлик тобора ривожланиб, янада мустаҳкамланмоқда ва алоқаларимиз жадал ўсмоқда.

Шунинг учун ҳам мамлакатларимиз икки томонлама муносабатлар соҳасида эришилган муваффақиятлардан тўла қониқиш ҳосил қилишлари мумкин. Бу дўстлик халқларимиз қалбидан чуқур ўрин олди, тинчлик ва яратувчиликка бўлган интилишларимизни бирлаштирмоқда. Ҳиндистоннинг СССРдаги фестивали жаҳондаги ҳар қандай икки мамлакат ўртасида ўтказилиши мумкин бўлган энг катта тадбирдир. СССРнинг Ҳиндистондаги фестивали эса халқларимиз ўртасидаги дўстликнинг ёрқин ифодаси ва рамзидир. Мамлакатларимиз раҳбарлари — Ҳиндистон Бош министри Ражив Ганди ва КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев бошчилигида бизнинг дўстлигимиз янги шаклларни касб этди-ки, бу ҳам ўз навбатида ана шу дўстликни мустаҳкамлаяпти. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг ўтган йили Ҳиндистонга қилган визити, шунингдек, Бош министр Ражив Гандининг шу йил июль ойида СССРга визити, иккала мамлакат ўртасида иқтисодий-технологик ҳамкорлик тўғрисида кўпгина муҳим битимларнинг, энг муҳими, ядро қуролидан холи дунёни бунёд этиш ва зўравонлик усуллари қўлланишдан воз кечиш принциплари тўғрисидаги Деҳли декларациясининг имзоланганлиги ҳам фикримизга далил бўла олади. Ушбу Декларация Махатма Ганди ва В. И. Ленин ғояларини бирлаштириб, интернационал соҳадаги ишларни кўриб чиқишга янгича ёндашувни акс эттиради.

Бинобарин, Бош министр Ражив Гандининг шу йил июль ойида СССРга қилган визити чоғида СССР билан Ҳиндистон ҳукуматлари Тошкент шаҳрида Ҳиндистоннинг Бош консулхонаси очилиши тўғрисида келишиб олганлиги ҳақидаги хабар эълон қилинди. Яқинда шу муносабат билан қабул маросими ўтказилиб, унда Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг энг мўътабар раҳбарлари, шунингдек, Ҳиндистоннинг СССРдаги элчиси Т. Н. Кауль иштирок этди. Ҳиндистон билан Совет Ўрта Осиёси халқлари ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантиришдек олижаноб мақсад Тошкентда Ҳиндистон Бош консулхонасини очишга олиб келди. Халқларимиз ўртасидаги бу дўстлик илдизлари қадим-қадимги даврларга бориб тақалади. Шундай бўлса-да, мустақил Ҳиндистон билан Совет Ўрта Осиёси ўртасидаги муносабатлар фақат иккинчи жаҳон урушидан кейингина юксак даражага эришди. Ўрта Осиёдаги кўпгина илмий-саноат ташкилотлари, экспертлар янги Ҳиндистоннинг экономикани ривожлантиришга бўлган интилишини рўёбга чиқаришга ҳисса қўшдилар. Кўплаб ҳинд кадрлари бу ерда ўзлари учун технологик ва илмий вазифаларни адо этишда тажриба олдилар.

Айни пайтда ҳукуматларимиз Тошкентда Ҳиндистон Бош консулхонасини очиш тўғрисида келишиб олар эканлар, Ҳиндистон билан Совет Ўрта Осиёси экономикасининг янада тараққий этиши учун имкониятлар потенциали мавжудлигини ҳам ҳисобга олдилар. Бугунги кунда малакали кадрлар миқдори бўйича жаҳонда учинчи ўринни эгаллаб турган мустақил Ҳиндистон ўзининг Совет Иттифоқидаги дўстлари билан иқтисодий ҳамкорлик соҳасида янги шаклларни ўрганишни истайди. Биз ана шундай ҳамкорликдан катта умидвормиз. Бу соҳада Самарқанд ва Бухорода иккита меҳмонхона қуриб бериш тўғрисида шартнома тузилганлиги шундай ҳамкорлик шаклларидан биридир. Ушбу районда ана шундай меҳмонхоналардан яна кўпини қуриш тўғрисида режалар бор. Бу нарса туризмни ривожлантириш истиқболини кенгайтиради. Маданий ва илмий алоқаларни ривожлантириш учун бошқа кўплаб имкониятлар бор. Совет — Ҳинд қўшма лойиҳаларини ҳам амалга ошириш кўзда тутилмоқда. Тошкент — Совет Ўрта Осиёсидаги энг йирик шаҳар бўлиб, бу ерда Москва ва Ленинграддан кейин Ҳиндистон фестивали очилади.

Ҳиндистон ва Совет Ўрта Осиёси ўртасидаги алоқаларнинг янада тараққий эттирилиши бизнинг кўп томонлама муносабатларимизни янада кучайтиришга омил бағишлайди. Совет — Ҳиндистон муносабатлари мана шу регионда ва бутун дунёда тинчлик кучларини янада бирлаштиришга ёрдам беради. Бу энг эзгу мақсад бўлиб, мунтазам суръатда мустаҳкамланиб бораётган дўстлигимизнинг ҳаракатлантирувчи кучидир.

**Йогендра КУМАР,
Ҳиндистон Республикасининг Тошкент шаҳридаги Бош консули.**

ЎЗБЕКИСТОН ПАТЕНТШУНОСЛИК ЖАМОАТ ИНСТИТУТИ
1 СЕНТЯБРДАН 1 НОЯБРГАЧА
Кечки ва сиртқи бўлимларнинг I КУРСИГА
ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Институт патентшунослик ва ихтирочилик соҳасида билим беради.

Ўқиш муддати — 2 йил.

Ўқишни тамомлаганларга «ВОИР ПАТЕНТШУНОСИ» малакасини оширганлик ҳақидаги диплом берилади.

Институтга олий ёки ўрта техника маълумотига эга бўлган кишилар қабул қилинади.

Ўқишга кирувчилар билан суҳбат ўтказилади.

Адрес: Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 48-уй. Телефонлар: 33-90-89, 33-65-29.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети коллегияси, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари республика Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг раиси И. Т. Юсуповага онаси

Кимёхон
ҲАМИДОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи правленияси ҳамда СССР Адабиёт фондининг Ўзбекистон бўлими Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Иброҳим Раҳимга акаси

Абдукарим
РАҲИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Р—08961. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. В. — 187. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12